

Randy Alkorn

Pravo na život

Randy Alcorn

Pravo na život

Eternal Perspective Ministries

EPM

DM
EAST

Why Pro-Life? published by Eternal Perspective Ministries Publishers, Inc.
© 2004 by Eternal Perspective Ministries
Cover image by Pixelworks Studio Interior design and
typeset by Katherine Lloyd,

© 2013 Eternal Perspective Ministries for the Bosnian edition
Published as a joint project of Eternal Perspective Ministries and OM EAST.

Sva prava pridržana.

Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, skladištiti, niti prenositi ni u kakvom obliku niti na bilo koji način – elektronski, mehanički, fotokopijama, snimkama, niti drukčije – osim pri pisanim osvrtima u kratkim navodima, bez prethodne pismene dozvole izdavača.

Ukoliko nije drukčije naznačeno, navodi iz Svetoga pisma uzeti su iz Biblije u izdanju Kršćanske sadašnjosti, Zagreb 1999. god., u prijevodu dr. Antuna Sovića, Silvija Grubišića, Filiberta Gassa i dr. Ljudevita Rupčića.
Copyright by Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1997.

ISBN-13: 978-1619700284

Prijevod: Aleksandra Striković
Lektura: Svjetlana Brezo
Korektura: Enisa Dedić

Sažet, ali sveobuhvatan prikaz Randyja Alcorna o pravu na život, dragocjena je pomoć ljudima otvorena srca, ali često svezana jezika, koji se bore za to pravo svuda u svijetu.

– Frederica Mathewes-Green,
kolumnistica, komentatorica i autorica knjige *Real Choices:
Listening to Women, Looking for Alternatives to Abortion*

Ova uvjerljiva knjiga razbija stereotipe, a to će pomoći da zacijele rane najurgentnijeg američkog unutarnjeg konflikta.

– Rabin Daniel Lapin,
predsjednik organizacije *Toward Tradition*, nacionalnoga
saveza Židova i kršćana. Pisac i voditelj radio emisije.

»Moćan slučaj o najvažnijem problemu našega naraštaja. Kad sam počeo čitati ovu knjigu nisam je mogao ostaviti.«

– Andy Stanley,
North Point Community Church

»Ovdje se nalaze svi dokazi koje bi netko trebao. U ovoj malenoj knjižici sažeti su moćni odgovori na opće argumente o pravu na izbor. Randy Alcorn daje snažan podsjetnik da sva stvorena bića zaslužuju dostojanstvo, slobodu i jednaka prava. Vjerujem da ova knjiga ima kapacitet da otvori oči i promijeni srca milijuna. Ovo je moćna knjiga koju ćeš htjeti dati svakome koga poznaješ.«

– Nancy Stafford,
glumica i autorica knjiga
The Wonder of His Love i Beauty by the Book

»Da bismo promijenili našu kulturu, nije dovoljno reći da smo za pravo na život; moramo objasniti zašto smo za to pravo. Ova je knjiga izvrsno štivo koje radi točno to.«

– Otac Frank Pavone,
nacionalni direktor organizacije *Priests for Life*; predsjednik
nacionalnog religijskog vijeća za pravo na život

»Jasna i temeljna analiza koja govori zašto zaštita svakog ljudskog života nije samo ispravan, već jedini stav, koji mi kao društvo trebamo poduprijeti. Uvjeren sam da će se um ljudi promijeniti nakon čitanja ove knjige.«

– Kristen Day, izvršni direktor
Democrats for Life of America

»Knjiga 'Pravo na život' neprocjenjiv je materijal svima koji nastoje pomoći prijatelju ili članu obitelji da shvati stanovište protivljenja legalizaciji pobačaja. Jasnim, uvjerljivim jezikom, Randy Alcorn izlaže slučaj prava na život, služeći se istodobno i silom razloga i silom emocija.«

– Charles W. Colson,
Prison Fellowship, Washington, DC

»Svima razumljiva, dobro dokumentirana i uvjerljiva knjiga, osobito kad se dovede u vezu s našom nerođenom djecom koja su u opasnosti da ih se ubije u utrobi.«

– Jennifer O'Neill,
glumica, autorica i glasnogovornica
Silent No More Awareness Campaign

Posvećeno

Audrey Stout,
ženi koja se brine za nerođenu
djecu i njihove majke;
ženi koja se
brinula za moju majku kad
je umirala od raka 1981.
godine.

Bog koji nagrađuje za
svaku čašu hladne
vode danu u njegovo ime,
neće zaboraviti
tvoja dobra djela..

Zahvale...

Zahvaljujem se mom uredniku i cijenjenom prijatelju, Rodu Morrisu, na odličnoj završnoj obradi teksta; Cathy Ramey, koja je izvrsno reducirala moj izvorni rukopis, kao i Bonnie Hiestand, koja je unijela završne izmjene što sam ih načinio na probnom tiskanom primjerku. Hvala Brianu Smithu, Brentu Rooneyu, Kristini Coulter, Kimberly Brock i Brianu Thomassonu, na pomoći koju su nam pružili u radu na ovome projektu, kao i Dougu Gabbertu na njegovim ohrabrenjima. Zahvaljujem se svojoj ženi Nanci, Ronu i Kathy Norquist, Janet Albers, Lindi Jeffries, te Sharon Misenhimer. Duboko sam zahvalan svima vama na dragocjenom partnerstvu. Veliko hvala i Gayle Atteberry, Larryju Gadbaughu i Alice Gray, koji su mi dali korisne savjete pri prvom nacrtu.

Dio 1.

Οἶκός τε

1

Čemu rasprave o pobačaju?

Predstavnik nacionalne udruge za pravo na pobačaj (*National Abortion Rights Action League*; skr. NARAL) govorio je u jednoj srednjoj školi o zakonskome pravu na isti. Učenici su pitali profesora mogu li ja doći da predstavim stav naš koji se borimo protiv legalizacije pobačaja. Kad sam tjedan kasnije stigao, instruktor me obavijestio da su učenici velikom većinom (dvadeset i troje naprema jedan) glasali za legalizaciju prekida trudnoće.

Izložio sam im slučaj čovječnosti i dokaze o pravima nerođene djece. Pokazao sam im intrauterine fotografije koje su prikazivale razvoj nerođenog djeteta u najranijoj fazi kad se izvode pobačaji.

Nakon predavanja, profesor mi je rekao: »Da smo ponovno glasali, rezultat bi bio drukčiji. Mišljenje se promijenilo.« A onda je dodao nešto vrlo neobično: »Znaš što, sve do danas zapravo nikad nisam čuo kakav je stav boraca za pravo na život.«

Ponosimo se da smo nacija bez predrasuda te da svojoj djeci pružamo nepristranu, pravičnu naobrazbu usmjerenu na činjenice. A ipak, preda mnom je stajao taj pedeset petogodišnji profesor sociologije s magisterijem, koji **nikad u životu nije čuo kakav je stav boraca za pravo na život**. Prosto je nekritički prihvatio stav drugih o pravu na izbor, a njegovi su učenici učinili isto.

Iznenadjući trend

Ne tako davno, činilo se da će stav o pravu na život umrijeti sa starijim ljudima. Doimalo se da su mladi tako duboko zaronili u moralni relativizam i tolerancijom rukovođeno društvo postmoderne, da je sve ukazivalo na to da će naposljetku svi zaredom biti za pravo na izbor. Međutim, skorašnje je istraživanje, na naše iznenađenje, otkrilo da se danas više mladih nego njihovih roditelja protivi pobačaju.

Nedavno istraživanje centra *Gallup*, provedeno među tinejdžerima, otkrilo je da njih 72 posto smatra da je pobačaj moralno pogrešan. Samo 19 posto njih, u usporedbi s 26 posto odraslih, smatra da pobačaj treba biti legalan u svim okolnostima. Oko 32 posto tinejdžera, nasuprot 17 posto odraslih, misli da pobačaj ni u kom slučaju ne bi trebao biti dopušten.¹

Ovo je potvrdila i nacionalna anketa² koja je uslijedila, a postalo je očito da je tako i zbog većeg broja tinejdžera koji su sudjelovali u nacionalnome Maršu za život.³ Suvremene internetske stranice dopiru do mladih žena i potiču ih da izaberu život.⁴ Mnogi mladi ljudi odbijaju prihvatiti obranu pobačaja za koju se zalaže društvo u kojem odrastaju.

U knjizi *Pravo na život*, predstaviti ću činjenične i milosrdne razloge koji objašnjavaju i potvrđuju ovo kretanje od stava o pravu na izbor ka stavu o pravu na život.

Ključno pitanje našega doba

Pobačaj je najčešći operativni zahvat izvršen na ženama u Americi. Jedno od četvero začete djece kirurški se pobaci, a tu treba dodati i nepoznat, ali rastući broj, kemijskih pobačaja.⁵ Budući da je 50 posto trudnoća neplanirano, to znači da je polovica njih prekinuta pobačajem. U Sjedinjenim Državama svake godine ima 1,37 milijuna prijavljenih pobačaja.⁶ 43 posto američkih žena u dobi za rađanje imale su, ili će imati pobačaj.⁷ Praktično je svaka obitelj, na nekoj razini, bila u dodiru s prekidom trudnoće.

Ulozi u ovome pitanju veoma su visoki. Ako je stav o pravu na izbor ispravan, tad je sloboda da se izabere pobačaj osnovno ljudsko pravo. Ali ako je stav o pravu na život ispravan, tad svakoga dana imamo 3.753 ubijene osobe, koliko iznosi svakodnevni broj pobačaja u Americi, što je više od ukupnoga broja poginulih 11. 09. 2001. god., u napadu na Svjetski trgovački centar.

Pobačaj je posljednje »crveno dugme« za nas. Već i sama ta riječ podiže snažne emocije. Među svim pitanjima o kojima ljudi imaju snažne osjećaje, pobačaj dolazi na prvo mjesto – iznad antisemitizma, zloporabe alkohola, beskućništva, smrtne kazne, pornografije i paljenja zastave.⁸

Skorašnje *Gallupovo* istraživanje pokazuje da je 26 posto Amerikanaca čvrsto za pravo na izbor, dok ih 29 posto kaže da su čvrsto za pravo na život. Zbrojeno, to znači da 55 posto Amerikanaca ima veoma tvrd stav o pobačaju, te da su gotovo podjednako podijeljeni u svojim uvjerenjima.⁹

Budući da preostalih 45 posto nema čvrst stav, a kako su mnogi koji su nekoć imali vrlo čvrsta uvjerenja sad ta uvjerenja promijenili, čini se da je na polovicu Amerikanaca još uvijek moguće utjecati kad se radi o njihovom mišljenju o pobačaju.

Kršćansko stanovište

Neki bi kršćanski čitatelji mogli pomisliti: »Ova knjiga nije za nas – ona je za nevjerne ljude koji ne idu u crkvu i imaju pobačaje.« A činjenica je da se 43 posto žena koje pobačajem prekinu trudnoću izjashjavaju kao protestantkinje, a 27 posto njih kao katolkinje. Prema tome, dvije trećine pobačaja u Americi imaju one žene koje se ubrajaju u kršćanke. 18 posto svih pobačaja u Americi izvrši se na ženama koje tvrde da su nanovo rođene ili evanđeoske kršćanke.¹⁰ To je gotovo četvrt milijuna pobačaja svake godine, u crkvama u kojima se vjeruje u Bibliju.

Pitanje pobačaja nije nešto o čemu crkva treba govoriti svijetu, već o čemu treba govoriti prvo sebi, a **onda** svijetu.

Mada sam kršćanin, nisam navodio mnogo biblijskih argumenata u ovoj knjizi. (To sam činio na drugim mjestima.¹¹) Slučaj koji

predstavljam zasnovan je na medicinskoj znanosti te na pouzdanim psihološkim studijima. Ti bi izvori trebali biti vjerodostojni svim agnosticima koji poštuju istinu, kao što su vjerodostojni svim kršćanima. Zapravo se mnogi ne-kršćani protive pobačaju.

Ja čvrsto vjerujem u ženska prava. Imam najdublje poštovanje prema svojoj ženi i kćerima, koje odgajamo tako da poštuju sebe i budu zahvalne Bogu što ih je stvorio kao žene. Ne želim podcjenjivati traumu kroz koju žene prolaze kad donose odluke povezane s abortusom. Nitko ne razumije patnju kao Isus Krist, koji je pun milosti i istine. Poglavlje koje govori o nalaženju Božjega oprost (poglavlje 18) potrebno je i meni, isto koliko i svima drugima.

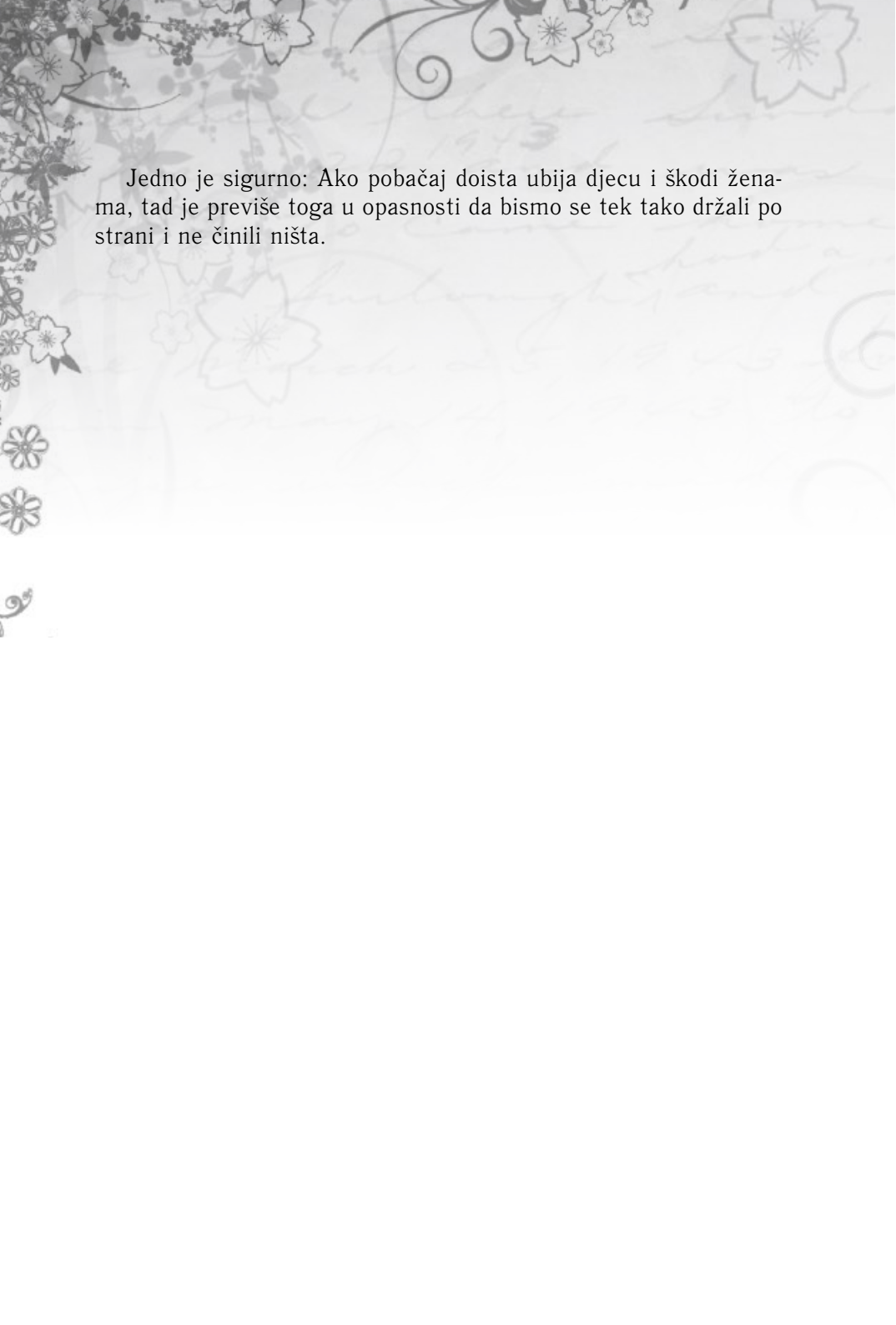
Ova knjiga predstavlja činjenice i logiku, kojima je pridodana milost i sućut, što nam može pomoći da svoja uvjerenja ukorijenimo u stvarnosti.

Moja molba čitateljima

Ako je tvoj stav pravo na izbor, a čitaš ovu knjigu koja nosi naslov *Pravo na život*, tad je to dobro za tebe. Nadam se da to znači da si otvorena uma, osoba bez predrasuda. Ako se stanovište prava na život pokaže besmislenim i nerazumnim, baš kako su te navodili da vjeruješ, u redu. Možeš ga iz prve ruke odbaciti, jer tad to zaslužuje. No, pokaže li se da je razumno, tad te potičem da ponovno razmotriš svoje stajalište.

Ako spadaš među one mnogobrojne koji oklijevaju, s pomiješanim osjećajima, tražim od tebe da ova knjiga bude tvoja potraga za istinom. Stanovište o pravu na izbor možeš čuti posvuda; samo uključi TV ili čitaj novine. Ali ovo može biti tvoja jedina prilika da preispitaš svoj stav o tom pravu.

Ako si za pravo na život, od tebe tražim da dobro razmisliš o svome stavu. Nije dovoljno dobro samo reći: »Znam da sam u pravu, ali nisam siguran zašto.« Svoja uvjerenja trebamo zasnivati na dokazima. Ako smo u krivu po bilo kojoj točki, na svaki način preispitajmo svoj stav. Ako smo u pravu, moramo saznati kako razumno i milostivo o tome obavijestiti druge.

Jedno je sigurno: Ako pobačaj doista ubija djecu i škodi ženama, tad je previše toga u opasnosti da bismo se tek tako držali po strani i ne činili ništa.

2

Za ženu ili za dijete?

Moja žena i ja uključili smo se u borbu za pravo na život zbog brige za žene koje je pobačaj uništio. 1981. godine otvorili smo vrata svoga doma trudnoj tinejdžerici. Bio sam član odbora jednog od prvih centara na Zapadnoj obali, koji je nudio pomoć trudnicama koje su bile u potrebi, zbunjene i očajne. Naš je cilj bio pomoći ženama na svaki mogući način. A najbolji način da im se pomogne bilo je pronalaženje alternative pobačaju.

Kako je vrijeme prolazilo, počeo sam se baviti i obrazovanjem o pravu na život, političkim djelovanjem, te mirnim, nenasilnim prosvjedima ispred bolnica u kojima su se obavljali pobačaji. Neke udruge koje se bore za pravo embrija na život više su usredotočene na spašavanje djece, dok druge više pomažu ženama. Ja smatram da je i jedno i drugo suštinski nužno i potpuno kompatibilno.

Pokret za koji možda ne znaš

Uz pokret »pravo na život« prikacheno je mnoštvo mitova. Jedan je primjer često ponavljana izjava da borci protiv pobačaja zapravo uopće ne brinu za žene ili djecu, čim se ta djeca rode. Na jednom od naših skupova prišla mi je televizijska reporterka s uključenim kamerama i zatražila moj odgovor na tu optužbu. Rekao sam: »Moja žena i ja otvorili smo naš dom trudnoj djevojci i plaćali sve njezine troškove dok je živjela s nama. Pružili smo joj potporu i kad je odlučila dati dijete na posvajanje. A, budući da

pitate, darujemo značajan iznos novca od naših prihoda za pomoć siromašnim ženama i djeci.«

Potom sam je upoznao s prijateljem, pastorom, koji je zajedno sa svojom ženom stajao kraj mene. Njih su dvoje posvojili devetnaestero djece, od kojih su mnoga imala Downov sindrom ili neku drugu posebnu potrebu. Reporterka je dala znak kamermanu da prestane snimati. Pitao sam je želi li intervjuirati moga prijatelja. Odmahnula je glavom i otišla dalje.

Ovo su činjenice: tisuće organizacija koje se bore protiv pobačaja diljem zemlje i svijeta, obezbjeđuju besplatne testove na trudnoću, ultrazvuk, savjetovanje, grupe za podršku, tečajeve o skrbi za djecu, obuku o upravljanju financijama, čuvanje djece, pelene, dječju odjeću i smještaj. Dodaj ovome desetke tisuća crkava koje daruju svoje vrijeme, novac, hranu, brinu za popravke kuća i pružaju svaku drugu vrstu pomoći potrebitim trudnicama, samohranim majkama i obiteljima s niskim primanjima. Bezbroj boraca protiv pobačaja posvajaju djecu, otvaraju svoje domove i dobrovoljno pomažu kad se djeca rode. Zajedno, sve te grupe čine najveći pojedinačni volonterski pokret u povijesti.

Dok oni koji nude pobačaje naplaćuju ženama kad dođu k njima da ih obave, oni koji nude alternative pobačaju nude pomoć – besplatno, u ljubavi i gotovo potpuno iza kulisa. Nasuprot nekim karikaturama, oni ne zagovaraju samo rađanje već i ohrabrenje. Brinu za dijete i majku i tu su da im pruže pomoć, ne samo prije rođenja, već i poslije.

Naša nacionalna shizofrenija

Unatoč gotovo izjednačenoj podjeli između onih koji za sebe kažu da su za pravo na izbor i onih koji su za pravo na život, dvije trećine Amerikanaca kažu da vjeruju da je pobačaj »moralno pogrešan«. ¹ Jedan dio onih koji zagovaraju pravo na život shvatili su da ovo znači da više nije potrebno voditi rasprave na temu da su i nerođena djeca ljudska bića ili da je pobačaj loš. Umjesto toga, naš naglasak treba biti na pomoći ženama da uvide da pobačaj nije u njihovu najboljem interesu.

Nedvojbeno se slažem da trebamo pomoći ženama s neželjenom trudnoćom da uvide da će im pobačaj nanijeti bol, a ne pomoći. Mnoge žene smatraju da je pobačaj loš, ali da je ipak najmanje zlo – ma koliko bio loš, misle da je još uvijek bolji od rađanja, podizanja ili davanja djeteta na posvajanje.²

Moramo im pokazati da iako su druge alternative zahtjevne, pobačaj je jedini koji ubija nedužnu osobu. I upravo zato ima najdalekosežnije posljedice na život žene.

Međutim, mnogi među tim istim ljudima koji vjeruju da je nerođeno dijete ljudsko biće te da je pobačaj nemoralan, ipak se odlučuju na njega i čak ga brane kao nešto što je legitimno. To dokazuje da ne vjeruju da su nerođena djeca ljudska bića u istom smislu u kojem to vjeruju za trogodišnju djecu. Ne vjeruju da je pobačaj nemoralan na isti način na koji je nemoralno ubiti trogodišnjaka.

Ankete otkrivaju da mnogi među onima koji smatraju da je pobačaj nemoralan ipak misle da on treba ostati zakonit. S pravom možemo pretpostaviti da ti ljudi smatraju da su silovanja, otmice, zlostavljanje djece i ubojstvo nemoralni – no nikad **ne** bi tvrdili da silovanje i ubojstvo trebaju biti zakoniti. Sve to pokazuje temeljnu razliku u tome što za njih znači kad kažu da su silovanje i ubojstvo »nemoralni«, a što kad to kažu za pobačaj.

Nitko tko nerođeno dijete smatra potpunom osobom ne može racionalno obraniti zakonitost pobačaja, ukoliko ne brani ozakonjenje ubijanja drugih ljudskih bića. Na kraju krajeva, svaki argument koji se navodi u prilog pobačaju zbog majčine neugodnosti, stresa i financijskih poteškoća, jednako bi se uvjerljivo mogao navesti i o njezinu djetetu koje ima dvanaest godina, ili njezinu mužu i roditeljima. U mnogo su slučajeva starija djeca skuplja i zahtjevnija od nerođene djece. No ljudi odmah prepoznaju da ovi razlozi ne vrijede kad je u pitanju ubojstvo veće djece.

Žene često kažu da nisu imale pojma tko je bio u njima kad su imale pobačaj. Neke su podsvjesno znale da nose dijete, no čvrsto su se držale dehumanizirajuće retorike prava na izbor. Sad zbog toga duboko žale. Na to što su učinile gledaju kao na privremeno ludilo što su ga omogućili njihovi dobronamjerni, ali zavedeni pri-

jatelji i obitelj. Željele bi da ih je netko odgovorio od toga izbora koji ih sada progoni.

Trebali bismo voljeti trudnice koje su pod pritiskom da trebaju prekinuti trudnoću i brinuti o njima. Trebali bismo voljeti i žene koje su izvršile pobačaj, te učiniti sve što možemo kako bismo im pomogli da se oporave od te traume.

Drevna knjiga Izreka kaže da je pravi izbor uvijek mudar i da donosi dobre posljedice, dok je krivi izbor uvijek glup i donosi loše posljedice.

Lažna dihotomija

Ubijanje djeteta ne može biti u bilo čijem interesu. Kad majka povrijedi dijete, to ne donosi štetu samo djetetu, već i njoj samoj. Nemoguće je odvojiti ženino blagostanje od njezina djeteta. Upravo zato što je nerođeno dijete ipak dijete, posljedice njegova ubojstva veoma su ozbiljne. Identitet prve žrtve, djeteta, nanosi štetu drugoj žrtvi, majci. Zato ovu temu o pobačaju moramo početi s identitetom nerođenih.

Dio 2.

Dijete

3

Je li nerođeno dijete doista ljudsko biće?

Zagovornici prava na izbor nekoć su obično tvrdili da nije izvjesno kad počinje ljudski život, te da je to vjersko pitanje na koje znanost ne može odgovoriti. Većina je napustila ovakvo stanovište jer je osporeno kroz desetljeća znanstvenih dokaza. Međutim, to je zastarjelo vjerovanje tako duboko ukorijenjeno u ljudskoj psihi, da se i dalje u njega naširoko vjeruje.

Jedini razlog zbog kojega logika prava na izbor može prevladati jest ako ljudi vjeruju da su nerođena djeca nešto manje od potpunih ljudskih bića.

Jesu li?

Što kaže znanost

Dr. Alfred M. Bongioanni, profesor akušerstva na Sveučilištu *Pennsylvania*, izjavljuje: »Od samoga početka medicinske naobrazbe naučio sam da ljudski život počinje u trenutku začeća i postoji kroz sav taj slijed, od začeća do zrele dobi. Prekid u bilo kojem trenutku tijekom toga vremena predstavlja okončanje ljudskoga života.«

Govoreći o ranim fazama razvoja djeteta u maternici, profesor Bongioanni kaže: »Nisam ništa spremniji reći da ove rane faze predstavljaju nepotpuno ljudsko biće nego što bih bio spreman reći da dijete prije dramatičnoga učinka puberteta nije ljudsko biće. To je ljudski život u svakoj svojoj fazi.«¹

Dr. Jerome LeJeune, profesor genetike na Sveučilištu *Descartes* u Parizu, kaže: »Nakon što se dogodila oplodnja, nastalo je novo ljudsko biće.« Dodaje da »to više nije stvar ukusa ili mišljenja. Svaki pojedinac ima vrlo jasan početak – začecje.«²

Profesor Micheline Matthews-Roth, s medicinskoga fakulteta na Sveučilištu *Harvard*, kaže: »Znanstveno je ispravno reći da svaki pojedinu ljudski život počinje začecjem.«³

Dakle, trenutak stvaranja svake osobe jest trenutak njezina začeca. Prije toga trenutka taj pojedinac (sa svojim jedinstvenim DNK) nije postojao. Od toga trenutka postoji.

U ovo ne vjeruju samo ljudi koji se bore za pravo fetusa na život. Vlasnik najveće klinike za pobačaje u Oregonu svjedočio je pod zakletvom: »**Dakako** da ljudski život počinje začecjem.«⁴ Nagrađivana sekularna knjiga *From Conception to Birth* (»Od začeca do rođenja«) dokumentira djetetov početak prilikom začeca, te njegovo kretanje ka rođenju.⁵

Koliko je jasan dokaz da ljudski život počinje trenutkom začeca? Toliko jasan da je Generalna skupština države Missouri 2003. god. odobrila prijedlog zakona u kojemu je stajalo: »Generalna skupština ove države nalazi da: (1) Život svakoga ljudskog bića počinje u trenutku začeca; (2) Nerođena djeca imaju zaštićeno pravo na život, zdravlje i blagostanje... Izraz 'nerođena djeca' ili 'nerođeno dijete' treba obuhvaćati svako nerođeno dijete, ili djecu, ili potomke ljudskih bića, od trenutka začeca do rođenja, u svakoj fazi biološkoga razvoja.«⁶

Složeno i ljudsko

Tek oplođeno jajašce sadrži zapanjujuću količinu genetskih podataka, dostatnu za kontrolu rasta i razvoja te osobe cijeloga njezina života. Jedna nit DNK iz ljudske ćelije sadrži podatke jednake knjižnici s tisuću svezaka.⁷

Ćelije nove jedinke dijele se i množe veoma brzo, što za posljedicu ima izvanredan rast. A rast postoji jer postoji život. Dugo vremena prije nego što žena sazna da je trudna, u njoj postoji živo ljudsko biće koje raste.

Između pet i devet dana nakon začeća, nova se osoba ukopava u zid maternice, gdje nalazi sigurnost i hranu. Tad se već znanstvenim metodama može odrediti njezin spol. Do četrnaestoga dana dijete proizvodi hormon koji zaustavlja majčin menstrualni ciklus. Proći će još dva tjedna prije nego što će se moći jasno razaznati njegove ljudske odlike i još tri prije nego što postanu sasvim očigledne. No novo je stvorenje punopravni član ljudske rase.

Nama, koji smo navikli prosuđivati o čovječnosti po izgledu, nerođeno se dijete na začeću ne čini čovjekom. Ipak, u objektivnome znanstvenom smislu, ono je sasvim čovjek, kao i svako drugo dijete ili odrasla osoba. Izgleda onako kako treba izgledati čovjek u svome stadiju razvoja.

Osamnaestoga dana nakon začeća oblikuje se srce i počinju se razvijati oči. Do dvadeset i prvoga dana srce počinje pumpati krv kroz cijelo tijelo. Do dvadeset i osmoga dana nerođenome djetetu počinju se razvijati ruke i noge. Do tridesetoga dana ima mozak, a djetetova se veličina umnožila deset tisuća puta.

Do trideset i petoga dana oblikuju se usta, uši i nos. Četrdesetoga dana mogu se snimiti moždani valovi nerođena djeteta, a ultrazvučnim stetoskopom već se mogu čuti i otkucaji njegova srca, koji su počeli prije tri tjedna. Do četrdeset i drugoga dana oblikovan je skelet, a mozak djeteta kontrolira pokrete mišića i organa.

Bez obzira na to kako izgleda, dijete je dijete. A prekid trudnoće uvijek prekida život toga djeteta. Sva sredstva koja se rabe kako bi se izazvao pobačaj, čak i u najranijem stadiju, uključujući Mifepristone (RU-486) i ostale pilule koje se koriste u prva dva mjeseca trudnoće, kao i pilule za dan poslije, stižu prekasno da bi se izbjeglo oduzimanje života.

Životna drama

Čuveni intrauterini fotograf Lennart Nilsson najpoznatiji je po svojim foto esejima u časopisu *Life*, te po knjizi *A Child Is Born* (»Dijete je rođeno«). U dijelu te knjige, pod naslovom *Drama of Life Before Birth* (»Životna drama prije rođenja«), navodi sljede-

će podatke o nerođenome djetetu, četrdeset i petoga dana nakon začeca (prije nego što mnoge žene znaju da su trudne): »Mada je embrij sada težak svega 8,5 g, ima sve unutarnje organe odrasle osobe u različitim etapama razvoja. Već ima malena usta s usnicama, te začetak jezika i pupoljke za dvadeset mliječnih zubi. Počinju se razvijati njegovi spolni i reproduktivni organi.«⁸

Osmoga su tjedna šake i stopala gotovo savršeno oblikovani. Devetoga tjedna dijete će saviti prste oko objekta smještenog na dlan. Tad se oblikuju i nokti, a dijete počinje sisati palac. Dijete od devet tjedana »već je usavršilo kolut preko glave, salto unatrag i udarac škarama«.⁹

U to vrijeme nerođeno dijete već odgovara na poticaje i sposobno je osjećati bol.¹⁰ Pa ipak, prekid trudnoće u ovome stadiju naziva se »rani pobačaj«.

U desetome tjednu dijete može gutati, mrštiti se i micati očnim kapcima. U jedanaestome tjednu počinje mokriti i praviti različite izraze lica, čak se i smiješiti.¹¹ U dvanaestome tjednu udara nogama, okreće stopalo, savija i pruža nožne prstiće, steže pesnicu, pokreće palčeve, savija ručne zglobove i otvara usta.¹²

Sve se ovo događa u prvome tromjesečju, u prva tri mjeseca života. U preostalih šest mjeseci ne razvija se ništa novo, niti što novo počinje funkcionirati. Dijete kakvo je nastalo sad samo nastavlja rasti i sazrijevati – ukoliko njegov život ne nestane pobačajem, spontanim ili namjernim.

Nepobitna je znanstvena činjenica da svaki kirurški prekid trudnoće zaustavlja srce koje kuca i prekida već mjerive moždane valove.

A kako nazivamo stanje kad osobi više **ne kuca** srce i **nema** moždanih valova? Smrt.

Kako bismo trebali zvati stanje kad **postoje** otkucaji srca i moždani valovi? Život. Svaki pobačaj prekida ljudski život.

SLED

Scott Klusendorf kaže: »Odgovor na pitanje: 'Što je to?' izbija iz ruku sve druge adute i tu svako promišljanje prestaje.«¹³ On

ukazuje da postoje samo četiri razlike između nerođenog i rođenog djeteta. Lako se mogu zapamtiti po akronimu SLED¹⁴ (na engleskome **S**ize, **L**evel of development, **E**nvironment i **D**egree of dependancy; riječ *sled* inače znači saonice ili sanjkati se – op. prev.), koji ću ukratko obrazložiti:

Veličina: Određuje li tvoja veličina tko si?

Stupanj razvoja: Jesu li dvadesetogodišnjaci više ljudska bića od desetogodišnjaka, budući da su pametniji i jači?

Okruženje: Čini li te to što si u kući manje osobom od one koja je van kuće? Čini li dijete to što se nalazi u majčinoj utrobi manje ljudskim bićem od djeteta koje je van nje?

Stupanj ovisnosti: Određuje li ovisnost o drugome tko si? Je li osoba s Alzheimerovom bolešću ili ona na dijalizi bubrega manje osoba? Jesam li ja, dijabetičar ovisan o inzulinu, manje osoba nego što sam bio prije bolesti?

Tromjesečno je dijete mnogo manje nego desetogodišnje, daleko je manje razvijeno i jednako nesposobno brinuti se o sebi, kao i nerođeno.

Pitanje nije koliko su stara, velika, pametna ili nepogodna nerođena djeca, već **tko** su ona.

Odgovor je jednostavan to su ljudska bića.

4

Kakva je razlika između jajašca, sperme, embrija i fetusa?

Dvije godine prije nego što je prekid trudnoće ozakonjen u Americi, zagovornici prava na izbor poučavali su medicinske sestre u istaknutom medicinskom časopisu: »Kroz javne nastupe, uporabom jezika, koncepata i zakona, pojam prekida trudnoće može se odvojiti od pojma ubojstva.«¹ Iste je godine simpozij u Los Angelesu ponudio sljedeću obuku: »Kažete li: 'Isisajte dijete', lako možete stvoriti ili povećati traumu; umjesto toga recite: 'Ispraznite maternicu', ili 'Ostrugat ćemo ovoj maternici', ali nikad nemojte reći: 'Ostrugat ćemo dijete.'«²

Jezik nije samo izražavanje mišljenja, već oblikuje mišljenje. Način na koji se koriste riječi utječe na način na koji ćemo primiti predloženu ideju – čak i takvu ideju koja je, kad bi bila prenesena iskrenim izrazima, odvratna.

Riječi koje su usredotočene na trudnoću i maternicu odvlače pozornost od osobe koja prebiva u toj maternici. Ali, ma kako to nazivali, »pražnjenje maternice« ili »prekid trudnoće« oduzima ljudski život.

Jedna feministica koja se zalaže za pravo na život, kaže: »Borci za pravo na život nisu protiv prekida trudnoće. Jer trudnoća je uređena tako da traje kratko vrijeme. Mi je volimo prekinuti negdje oko devetoga mjeseca. Ne protivimo se mi prekidu trudnoće, već ubojstvu djece.«³

Što znači riječ *fetus*?

Poput riječi tinejdžer i adolescent, izrazi embrij i fetus ne odnose se na nekoga tko nije ljudsko biće, već na osobu u određenome stadiju razvoja. Fetus je latinska riječ, različito prevedena kao »potomak«, »mlado«, ili »malo dijete«.

Znanstveno je neispravno reći da ljudski embrij ili fetus nije ljudsko biće samo zato što je u ranijem stadiju razvoja od novorođenčeta. To je isto kao da kažemo da jednogodišnje dijete nije ljudsko biće jer još nije adolescent. Jedna je moja kćerka dvije godine starija od druge. Znači li to da je dvije godine bolja? Postaje li netko više čovjekom kako raste? Ako je tako, tad su odrasli više ljudska bića nego djeca, a ragbisti su to više nego džokeji. Nešto što nije ljudsko ne može to ni postati, ni starenjem ni rastom; ono što je ljudsko, ljudsko je od početka.

Je li jajašce ili *sperma* osoba?

Carl Sagan se rugao protivnicima pobačaja pitajući: »Zašto nije ubojstvo uništiti spermij ili jajašce?«⁴ Odgovor je, kao što bi svaki znanstvenik trebao znati, da postoji temeljna razlika između spermija i neoplođene jajne stanice s jedne strane, te oplođene jajne stanice, ili zigote, s druge.

Poput ćelija čovjekove kose ili srca, ni jajašce ni sperma ne mogu postati ništa drugo nego to što jesu. Ali kad se ljudsko jajašce i spermij sjedine, nastaje nov, dinamičan i genetski jedinstven ljudski život. Taj život nije ni spermij ni jajašce, ali ni kombinacija toga dvoga. Oplođena jajna stanica predstavlja novo, tek začeto ljudsko biće. To je osoba, s vlastitim životom, koja se nalazi na putu veoma brzog, autonomnog razvoja. Od trenutka oplodnje, ta prva, jedina ćelija, sadrži cjelokupan genetski kod u svoj njegovoj složenosti. U to spada svaki detalj ljudskoga razvoja uključujući spol djeteta, boju kose i očiju, visinu, kao i boju kože.⁵ Uzmi tu jednu ćeliju tek začete zigote, stavi je kraj ćelije čimpanze i »genetičari će lako moći odrediti koja je od njih ljudska. Njezina su ljudska svojstva tako upadljivo očita.«⁶

Izraz »proizvod začeca« (ili skraćeno POC, od engleskoga »product of conception« – op. prev.) uobičajena je depersonalizacija nerođena djeteta. U stvarnosti, novorođenče, desetogodišnje dijete i odrasla osoba nisu ni manje ni više »proizvodi začeca« nego što je to fetus. Kao što je proizvod začeca konja uvijek konj, proizvod ljudskoga začeca uvijek je ljudsko biće.

Rasprava o embrionalnim matičnim stanicama primjer je semantičke snage. Matične su stanice svestrane glavne stanice iz kojih se razvijaju razna tkiva i organi. Smatraju se osnovnom građom za biomedicinska istraživanja i uzimaju se ili iz tijela odrasle osobe, uz njezin pristanak, ili iz pupkovine i posteljice. No mnogi su znanstvenici odlučni u nakani uporabe matičnih stanica iz ljudskih embrija, koji u tom postupku gube život (»žetva matičnih stanica«). Ova etička rasprava ima ozbiljne implikacije na naše stanovište o ljudskim bićima, kao i na pitanje je li čovjek dostupan za jednokratnu uporabu kako bi time poslužio drugima.⁷

Zanimljivo je da je Nacionalni institut zdravlja utvrdio da je javnost protiv »istraživanja matičnih stanica ljudskih embrija«, tijekom kojega se eksperimentiranjem embriji uništavaju. Stoga je Institut odabrao novi termin kako bi zapravo rekao isto: »istraživanje ljudskih pluripotentnih matičnih stanica.« Novi naziv prikriva stvarnost da su i dalje predmet eksperimenata ljudski embriji.⁸ Umjesto da prekinu neetičan postupak, oni su mu dali drugo ime.

Bez sumnje

Uspije li ikad kloniranje čovjeka, osoba će odmah nakon začeca započeti životni kontinuum. No to ni na koji način neće promijeniti njezin ljudski status. Nazočnost osobe u kontinuumu ljudskoga života ono je što se broji, a ne način na koji je ona tu dospjela.

Dr. Thomas Hilgers kaže: »Nijedno živo tijelo ne može 'postati' osoba ukoliko to već nije. Živo biće ne može postati ništa drugo do onoga što već u svojoj suštini jest.«⁹

Liječnici koji izvode pobačaje postali su izravni u priznanju onoga što se događa tijekom prekida trudnoće. Dr. Warren Hern, čovjek koji poučava liječnike kako izvršiti pobačaj, opisuje svoj rad:

Počeo sam izvoditi pobačaj kod jedne mlade žene koja je bila u 17-om tjednu trudnoće... Potom sam uveo kliješta u maternicu i njima uhvatio glavu fetusa, koji je još uvijek bio živ, budući da se fetalna injekcija ne daje u ovome stadiju trudnoće. Uhvatio sam kliještima glavu fetusa, drobeći mu lubanju, i onda sam povukao kliješta. Fetus je, sada mrtav, iskliznuo van, manje-više netaknut.¹⁰

Ovaj čovjek, koji je sav svoj život posvetio izvršavanju pobačaja i poučavanju drugih kako da učine isto, uopće ne sumnja da pobačaj ubija dijete.

Znaš li ti nešto što on ne zna?

5

Je li nerođeno dijete dio ženina tijela?

Kao i mnogi drugi, i filozof Mortimer Adler je tvrdio da su nerođena djeca »dio majčina tijela u istome smislu u kojemu je čovjekova ruka ili noga dio živoga organizma. Odluka pojedinca da si amputira ruku ili nogu spada u sferu privatnosti – radi se o slobodi da čovjek čini što je njemu volja u svim stvarima koje ne nanose štetu drugima ili javnome dobru.«¹

Matina ili laž?

Dijelovi tijela definirani su zajedničkim genetskim kodom koji dijele s ostatkom tijela. Svaka stanica majčinih krajnika, slijepoga crijeva, srca i pluća dijeli isti genetski kod. Nerođeno dijete također ima genetski kod, međutim on se primjetno razlikuje od koda njegove majke. Svaka je ćelija njegova tijela jedinstveno njegova i svaka se razlikuje od svake ćelije tijela njegove majke. Često je i njegova krvna grupa drukčija, a polovicu je puta i drukčijeg spola.

Kad bi ženino tijelo bilo samo jedno od onih koji su uključeni u trudnoću, onda razmisli koje bi sve dijelove tijela ona morala imati: dva nosa, četiri noge, dva niza otisaka prstiju, dva mozga, dva krvotoka i dva koštana sustava. Također bi polovicu puta morala imati i muške spolne organe. Ali ako žena ne može imati muške spolne organe, tad dječak kojega nosi ne može biti dio njezina tijela.

Kineska zigota implantirana u tijelo Šveđanke uvijek će biti kineska i nikad švedska, jer se njezin identitet temelji na njezinu genetskom kodu, a ne na kodu tijela u kojemu boravi.

Dijete može umrijeti, a majka nastaviti živjeti, ili majka može umrijeti, a dijete preživjeti, što dokazuje da su njih dvoje odvojene osobe.²

Kod prenatalnih kirurških zahvata nerođeno dijete, još uvijek povezano s majkom pupkovinom, odvaja se, daje mu se anestezija, operira se i ponovno se vraća u majku. Dijete se naziva pacijentom, na njemu je izvršena operacija i ima vlastiti medicinski karton u koji je uvedena njegova krvna grupa i vitalni znakovi.

1999. godine nerođenu je djetetu, nazvanome Samuel Armas, operirana *spina bifida* (rascjep kralješćanih lukova). Fotograf koji je za časopis *Life* slikao ovaj događaj privukao je pažnju javnosti. Dok je kirurg završavao operaciju, maleni je Samuel ispružio ruku iz maternice i uhvatio kirurga za prst. Fotoreporter Michael Clancy zabilježio je taj nevjerojatan čin kamerom. (Vidi i vrlo sličnu nagrađenu fotografiju iz časopisa *Life*, nerođene Sarah Marie Switzer, na zadnjim koricama ove knjige.) Clancy kaže: »Iznenada je cijela ruka izašla van iz otvora, a onda se povukla, da bi na površini ostala samo malena šaka. Kirurg je primio sićušnu ručicu i podignuo je, a ona je reagirala i stegnula njegov prst. Kao da provjerava snagu, kirurg je protresao djetetovu pesnicu. Samuel se čvrsto držao. A ja sam sve to slikao! Zamislite samo!«³

Maleni je Samuel vraćen u majčinu utrobu i rođen gotovo četiri mjeseca kasnije. Kako je prizor nerođena djeteta koje stišće prst kirurga utjecao na Clancyja? »Od toga je trenutka Clancy, koji je stajao na stanovištu prava na izbor, postao borac za pravo na život. On to kaže ovako: 'Bio sam u potpunom stanju šoka dva sata nakon operacije... Sad znam da je pobačaj pogrešan – apsolutno je pogrešan.'«⁴

Zar zaista netko ozbiljno vjeruje da je ovaj maleni pacijent koji je bio u stanju osjećati bol i stisnuti kirurgov prst, samo privjesak na majčinu tijelu? Može li se vjerodostojno dokazati da isti taj pacijent, čim su ga vratili u majčinu utrobu, može biti zakonski

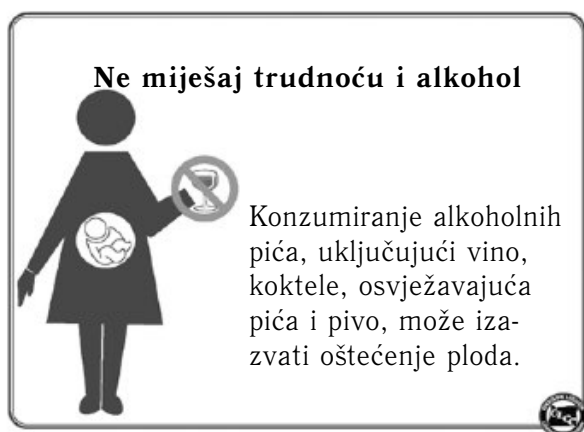
ubijen u bilo kojem trenutku tijekom preostala četiri mjeseca do njegova rođenja?

Nedosljednost prava

Na Medicinskom fakultetu Južne Karoline, ako test urina trudnice pokaže da je koristila kokain, ta trudnica može biti uhićena pod optužbom raspačavanja droge maloljetniku. Slično tome, trudnica u Illinoisu koja uzme ilegalnu drogu može biti krivično gonjena za »davanje zabranjene supstance maloljetniku«. Ovo je eksplicitno priznanje da je nerođeno dijete osoba koja ima svoja prava i zaslužuje zaštitu, čak i od svoje majke.

Međutim, ista ta žena koja može biti krivično gonjena i odvedena u zatvor jer je dovela u opasnost svoje dijete, **slobodna je isto to dijete pobaciti**. U Americi naših dana ilegalno je ozlijediti nerođeno dijete, ali ga je sasvim legalno ubiti.

Svaka ustanova u Oregonu koja služi alkohol, dužna je postaviti ovaj znak:

Ako alkohol šteti nerođenu djetetu, što mu onda čini pobačaj?

Američki je Kongres jednoglasno usvojio prijedlog za odlaganje izvršenja smrtne kazne nad trudnicama, dok se ne porode. Svaki je kongresmen, čak i ako je po opredjeljenju bio za pravo na izbor, znao da je nerođeno dijete zasebna osoba koja nije kriva za zločin svoje majke. Zahtjev za odgodu pogubljenja nikad nije tražen zbog majčinih krajnika, srca ili bubrega.

Mnoge su države donijele zakon o fetalnome ubojstvu, proglašavajući ga uvijek ubojstvom ako ga počinji netko drugi, osim majke koja može slobodno oduzeti život svome nerođenom djetetu. Ovakvi su zakoni eksplicitne potvrde da je nerođeno dijete ljudsko biće. Kongres je 2004. godine donio »akt o nerođenoj djeci, žrtvama nasilja«, u kojemu se kaže da će »onaj tko hotimice ubije i pokuša ubiti nerođeno dijete biti kažnjen za hotimično ubojstvo ili pokušaj ubojstva ljudskoga bića.«⁵

Razmisli samo o čudnim implikacijama ovakvog dvostrukog standarda. Recimo da žena ima zakazan pobačaj, ali dok putuje u bolnicu njezino nerođeno dijete bude ubijeno, tad će ubojica biti krivično gonjen za ubojstvo. Ali ako se to ubojstvo ne dogodi, jedan sat kasnije liječniku će biti plaćeno da provede zakonsku proceduru ubojstva **istog tog djeteta** (i to na način koji je vjerojatno jeziviji).

Što se tiče djeteta, koja je razlika u tome tko ga je ubio?

Lekcija Louise Brown

Biti unutar nečega nije isto što i biti dio nečega. (Auto nije dio garaže samo zato jer je u njoj parkiran.) Louise Brown, prvo dijete iz epruvete, začeta je kad su se spermij i jajna ćelija sjedinili u Petrijevoj zdjelici. Je li Louise postala dio tijela njezine majke kad su je stavili u njezinu utrobu? Ništa više nego što je bila dio Petrijeve zdjelice dok je živjela u njoj.

Ljudska bića ne bi smjela biti diskriminirana zbog mjesta boravka. Nema ničega u rođenju što dijete čini suštinski drukčijim od onoga što je bilo prije rođenja. Nema magije koja mijenja prirodu djeteta kad se pomjeri pedesetak centimetara iz utrobe svoje majke van.

6

Što nam govore slike?

Najveća je smetnja nerođenoj djeci oduvijek bilo to što na maternici nema prozora. Njihova je sudbina u rukama onih koji ih ne mogu vidjeti. No posljednjih se godina ovo radikalno promijenilo.

Časopisi *Time*, 2002. god., i *Newsweek*, 2003. god., posvetili su naslovnice prekrasnim slikama ultrazvuka nerođene djece.¹ *Newsweek* je na svojoj naslovnici postavio pitanje: »Treba li fetus imati prava? Kako znanost mijenja ovu raspravu.«

Pred licem nerođena djeteta nestaju sve diskusije.

Moć ultrazvuka

Rebekah Nancarrow je, u organizaciji za planiranje roditeljstva, obavila pregled ultrazvuka koji ju je koštao 80 dolara, no nisu joj dopustili vidjeti snimke, »jer će joj to samo učiniti situaciju težom«. Uznemirena, otišla je u Centar za istraživanje trudnoće, gdje su joj uradili pregled ultrazvuka besplatno i dopustili joj vidjeti ih. Rekla je: »Da nisam ovo napravila, otišla bih na pobačaj. No ovaj mi je pregled sto posto potvrdio da se u meni nalazi novi život, a ne neko tkivo ili grumen.«²

Prema Thomasu Glessneru, »prije tehnologije ultrazvuka centri za trudnoću su izvještavali da su žene koje su kanile pobaciti te su dolazile u centar na testiranje i savjetovanje, u 20 do 30 posto slučajeva odlučivale nastaviti trudnoću. Sad kad centri za trudnoću koriste ultrazvuk, taj je omjer skočio na 80 do 90 posto.«³

Audrey Stout, medicinska sestra, pričala mi je o jednom ultrazvuku koji je obavila. Ovoga je puta beba otvarala i zatvarala usta, štucala, naginjala se unatrag kao da leži u stolici za plažu, protezala svoje male nožice. Čak je držala ispružene ručice, tako da je mama mogla prebrojiti njezine prstiće. Majka je je bila vidno ganuta.«

Kad je završila pregled, Audrey je upitala ženu kakvi su joj planovi. »‘Rodit ću svoje dijete’, odgovorila je. Pitala sam je li ultrazvuk utjecao na promjenu njezina mišljenja, a ona je rekla: ‘Itekako. Došla sam ovdje po potvrdu da sam trudna, kako bih mogla otići na pobačaj.’«⁴

Iz centara za praćenje trudnoće koji sada koriste ultrazvuk pojavilo se na tisuće priča poput ove. Internetske stranice prikazuju zapanjujuće ultrazvučne snimke – na nekima se jasno vidi kako se nerođeno dijete osmjehuje, zijeva, proteže se i spava.⁵ A ipak, poricanje ostaje iznenađujuće jako. Kad sam pokazao intrauterinu fotografiju osmotjednoga nerođenog djeteta jednoj zagovornici prava na izbor – inteligentnoj ženi s fakultetskom diplomom – ona me upitala: »Zar zaista misliš da možeš prevariti nekoga s tom lažnom fotografijom?« Rekao sam joj da može pregledati priručnike na medicinskome fakultetu harvardskoga Sveučilišta, zatim časopis *Life*,⁶ ili Nilssonovu knjigu *A Child Is Born*,⁷ gdje će naći točno iste fotografije. Nije htjela ni čuti. Zašto? Zato što je u biti govorila: »Na toj se fotografiji očito vidi dijete, a budući da ja ne želim vjerovati da pobačaj ubija dijete, odbijam vjerovati da je to prava fotografija.«

Što pokazuju ostaci

Film pod naslovom *The Gift of Choice* (»Dar izbora«) tvrdi da je nerođeno dijete »moguća buduća osoba«. Ali ono što ostaje nakon pobačaja maleni su, ali savršeno oblikovani dijelovi tijela – ruke i noge, šake i stopala, trup i glava. Tjelesni ostaci ukazuju na kraj stvarnog, a ne potencijalnog života. Ako ne vjeruješ u ovo, pregledaj ostatke djeteta nakon pobačaja.⁸ Ako ne možeš podnijeti

ni pogled na ovu snimku, zapitaj se zašto. Da je ovo samo tkivo, a ne raskomadano dijete, ne bi bilo tako teško gledati ga, zar ne?

U svome priručniku *Abortion Practice* («Kako se izvršava pobačaj»), dr. Warren Hern iznosi: »Duge zakrivljene Mayo škare nužne su da bi se odsjekla glava i potrgali udovi fetusa.«⁹ Da bi se nekome odsjekla glava mora je imati, kao što mora imati dijelove tijela da bi se oni potrgali. Kvržice ili grudice tkiva ne mogu biti obezglavljene, niti potrganih udova.

Zašto su isti oni ljudi koji gledaju krvava ubojstva i jezive autopsije u dramskim serijama, prikazivanim u udarnome terminu na TV-u, uznemireni pri pogledu na fotografije prekinute trudnoće? Feministica Naomi Wolf, zagovornica prava na izbor, kad govori o slikama pobačene djece, priznaje:

Za mnoge zagovornike prava na izbor slike pobačaja predstavljaju odvratnu propagandu. Budimo iskreni, među nama postoji osjećaj da jezivost tih slika pripada borcima za pravo na život... da te slike otjelovljuju nasilje mašte koje će, pruži li mu se imalo šanse, pretvoriti naš svijet u strašno, represivno mjesto. »Ljudi poput nas« vide takav materijal kao pornografiju pokreta za pravo na život. Ali, feminizam je u svome najboljem obliku i po svojoj suštini utemeljen na jednostavnoj istini... Dok slike nasilne smrti fetusa sjajno služe borcima za pravo na život za političku polemiku, te slike, same po sebi, uopće nisu polemične: to su biološke činjenice. I mi to znamo.«¹⁰

Pravo na neupućenost

Kad su borci za pravo na život pokazali na televiziji kako izgledaju pobačena djeca, ljudi su bili zgroženi. Voditelj večernjih vijesti na CBS-u rekao je da je rasprava o pobačaju dosegla »novu najnižu točku neukusa«. Začudo, zgražavanja nije bilo što su nerođena djeca ubijena, već samo zato što je netko imao dovoljno hrabrosti to javno **pokazati**.

Pitanje što ga trebamo postaviti nije zašto oni koji se bore protiv pobačaja pokazuju takve slike, već zašto bi itko branio to što je prikazano na njima. Stvaran problem nije to što su slike nerođene djece krvave, već to što dokazuju točnost stava onih koji se zalažu za pravo na život.

Intrauterine fotografije i snimke s ultrazvuka nisu gnusne; prelijepe su i očaravajuće. Dakle, pozdravljaju li zagovornici prava na izbor te slike? Ne. Organizacije koje se zalažu za pravo na prekid trudnoće nazvale su slike ultrazvuka »oružjem« u rukama pokreta za pravo na život.¹¹ Danas već neke klinike i centri nude 3D (katkad nazvane i 4D) ultrazvučne slike nerođene djece kako se osmjehuju, kišu i zijevaju. (Vidi ultrazvučni prikaz nerođena djeteta na zadnjim koricama ove knjige.) Na jednoj javnoj panel diskusiji, jedan je sudionik ustvrdio da takve slike odražavaju »nezdravu preokupiranost djetetom«.¹² Obrati pozornost na izraz koji je upotrijebio: »djetetom.« Ultrazvučna tehnologija oduzima zagovornicima prava na izbor njihov stari argument: »To nije dijete.« Ljudi sad mogu reći: »O čemu ti pričaš? Naravno da jest dijete – ta pogledaj!«

Nadvladavanje poricanja

Holokaust je bio zlo kakvo se ne može riječima opisati. Opisi nacističkih logora smrti dugo su se objavljivali u američkim novinama, ali kad su te iste novine počele objavljivati slike ubijenih ljudi, američka se javnost najzad probudila. Da nije bilo slika, čak ni danas mnogi među nama ne bi razumjeli holokaust, niti bi povjerovali u njega.

Posjetio sam studentski kampus gdje su mladi borci protiv prekida trudnoće postavili izložbu fotografija pobačene djece pokraj fotografija žrtava iz nacističkih logora smrti, s ratišta, iz razdoblja američkoga ropstva i drugih povijesnih zvjerstava. Znakovi upozorenja na te fotografije jasno su bili postavljeni, tako da su svi koji su ih došli vidjeti to učinili po svome izboru. Bio sam osobno

svjedokom koliko su dubok dojam te slike ostavile na studente i profesore, uključujući i one koji nisu htjeli vjerovati u ono što vide.

Borci za prava životinja tvrde da moraju pokazivati užasne fotografije, kako bi dokazali što se čini životinjama; na primjer kako se mladunče tuljana udara nasmrt. Ako je umjesno gledati takve fotografije, zar nije umjesno gledati slike pobačaja? A ako pobačaj nije ubojstvo djeteta, zašto su te slike onda tako uznemirujuće?

Je li rješenje za holokaust bilo zabraniti gadne slike? Ili je rješenje bilo okončati ubijanje?

Je li rješenje za pobačaj osloboditi se slika mrtve djece? Ili se treba osloboditi onoga što tu djecu ubija?

7

Što ljudski život čini »značajnim«?

Dr. William Harrison, zagovornik prava na izbor, tvrdi: »Pravo pitanje u debati o pobačaju nije kad život počinje, već je li taj život moralno značajan.«¹ Ali tko je taj tko određuje čiji je život značajan, a čiji nije? Odgovor je uvijek da su moćni ljudi ti koji odlučuju jesu li životi slabijih ljudi značajni.

Dvostruki standardi

Peter Singer, profesor etike na *Princetonu*, piše: »Život fetusa nije ništa vredniji od života životinje na istoj razini razboritosti, samosvijesti, svjesnosti, sposobnosti da osjeća, itd.«² (Možda bi roditelji koji plaćaju da njihova djeca nazoče Singerovim predavanjima trebali uzeti u obzir da isti taj čovjek vjeruje da postoji moralno opravdanje za ubijanje starih.)

Jim Newhall, izvršitelj pobačaja iz Portlanda, u Oregonu, kaže. »Nije svakome namijenjeno da se rodi. Vjerujem da, što se tiče djeteta, njegov život počinje onda kad to želi njegova majka.«³ Ljudski život, znači, postaje stvaran samo kad i ako ga cijeni neka druga osoba?

Godine 1973. u sudskome procesu Roe protiv Wadea (Jane Roe bio je pseudonim rabljen za Normu McCorvey, trudnicu koja je htjela pobačiti, ali joj zakon države Teksas to nije dozvoljavao. Optuženi je bio okružni javni tužilac okruga Dallas u Teksasu, Henry B. Wade. Nakon ovoga procesa u SAD je ozakonjen pobačaj na

zahtjev iz bilo kojeg razloga, i ako izvršen u drugom tromjesečju ne ugrožava život majke, do vremena trudnoće kad fetus može preživjeti izvan maternice, tj. do sedmoga mjeseca – op. prev.) odluka Vrhovnog suda osporila je da nerođena djeca imaju »značajan« život. Ali kome značajan? Zar ne smatra svako ljudsko biće da je posebno značajan bio život što ga je imao u majčinoj utrobi, jer da je tad njegov život prekinut, sad ne bi bio živ?

Bijelci su odlučili da su crnci manje ljudska bića. Muškarci su odlučili da žene imaju manja prava. Nacisti su odlučili da život Židova nije značajan. Veliki su ljudi odlučivali da mali ljudi nisu dovoljno značajni da bi imali prava.

Individualnost ili osobni identitet, nije nešto što ljudskim bićima mogu dodijeliti profesori sa sveučilišta, udruženih u *Ivy League* (*Ivy League* je sportski savez, sastavljen od momčadi iz osam najstarijih, privatnih američkih sveučilišta na jugoistoku SAD; figurativno, izraz se odnosi na elitu, najbolji među najboljima – op. prev.) čiji je cilj osloboditi društvo od »nepoželjnih«. Individualnost ima podrazumijevanu vrijednost koja potječe iz činjenice da je ta osoba dio ljudske rase. Prema Bibliji, individualnost ima tu urođenu vrijednost jer je čovjek stvoren na Božju sliku.

Što znanost kaže o »značaju«

Što sačinjava »značajan« život? Znanstvena je činjenica da je tijekom rasta i razvoja nerođene djece na djelu osmišljen proces. *Associated Press* je izvijestio o studiji koja pokazuje da »djeca počinju učiti svoj jezik prije rođenja«. Osim toga, istraživanja pokazuju da fetus, dok je u majčinoj utrobi, čuje, opaža, sluša i uči ponešto o slušnoj strukturi jezika kojim će govoriti.⁴

Newsweek navodi: »Život u maternici predstavlja sljedeću oblast za studije o ljudskome razvoju, a rana su istraživanja donijela iznenađujuća otkrića.«⁵ U članku stoji i sljedeće: »Bez pretjerivanja, fetus se odmah može nazvati čudom spoznaje, svijesti i svjesnosti.« Dalje se kaže da su znanstvenici već opazili svjesnost (svijest o vlastitu postojanju) u drugome tromjesečju.⁶ Znanstvene

studije već godinama uspješno dokumentiraju izvanredne sposobnosti nerođene djece.⁷

Do rane dobi drugoga tromjesečja dijete pomjera ruke, kako bi zaštitilo oči od jarkoga svjetla koje prodire kroz tijelo majke. »Također, fetus reagira na zvukove izrazito visoke ili niske frekvencije, koju uho odrasla čovjeka uopće ne može čuti.«⁸ Čuje i glasnu glazbu i pokriva uši kad do njega dopire buka vanjskoga svijeta. U sedamnaestome tjednu dijete doživljava REM fazu sna, što pokazuje ne samo da spava, već i da sanja.⁹ Možemo li reći da je netko tko sanja nesposoban razmišljati?

Nema sumnje da pobačaj ubija svjesno, razumno ljudsko biće, koje je u stanju razmišljati. Do kraja drugoga tromjesečja »moždano je živčano kolo jednako napredno kao kod novorođenčeta«.¹⁰ Čini se nezamislivim da bi onaj tko je svjestan ovih činjenica mogao braniti zakonitost pobačaja u drugom ili trećem tromjesečju. A ipak, zagovornici prava na izbor nepopustljivo brane takve pobačaje.

No jesu li rani prekidi trudnoće imalo bolji od kasnijih? Čak i u slučajevima ranoga kemijskog pobačaja, koji oduzima život prije nego što je dijete u stanju razmišljati, smrt je jednako stvarna i značajna. Živo dijete koje je trebalo imati ime, obitelj i život, sad nema ništa od toga.

Oštećena etika

Singer kaže: »Usporedimo li teško oštećeno ljudsko mladunče sa životinjskim, na primjer sa psećim ili svinjskim, često ćemo otkriti da životinjsko ima bolje sposobnosti, i stvarne i potencijalne, za razboritost, samosvijest, komunikaciju i sve ostalo što se vjerodostojno može smatrati moralno vrijednim.«¹¹

Singer navodi da je pojedinačna ljudska vrijednost utemeljena na korisnosti drugima: »Kad smrt onеспособljenoga djeteta vodi u rođenje drugoga djeteta s boljim izgledima za sretan život, ukupna će količina sreće biti veća ako se onеспособljeno dijete ubije. Gubitak sretnoga života prvoga djeteta prevagnut će nad

dobitkom sretnijega života drugoga. Prema tomu, ako ubojstvo hemofilicnoga djeteta nema nepovoljan učinak na druge, bilo bi, u skladu s ukupnim izgledima, ispravno ubiti ga.«¹²

Kad je Singer došao održati predavanje na *Princetonu*, protiv njegova je nauka prosvjedovala grupa za prava osoba s posebnim potrebama, pod nazivom *Not Dead Yet* («Još nismo mrtvi»). Uvrijele su ih Singerove knjige koje govore da treba biti ozakonjeno ubojstvo onesposobljene djece (ploda), kao i novorođenčadi, djece i odraslih s teškim spoznajnim invaliditetom.

Logika prava na izbor započela je s pobačajem, no nije se tu zaustavila. Čim postaje prihvatljivo ubiti nerođeno dijete, nitko tko je ranjiv ili slab ne može biti siguran. Ima li osoba ometena u razvoju značajan život? Što je sa starima? Ako oni koji ne mogu misliti ne zaslužuju živjeti, što je s onima koji misle nepravilno?

Dr. Charles Hartshorne sa Sveučilišta *Texas* odjekuje Singеровom etikom: »Naravno da novorođenče nije potpuno ljudsko biće... Nisam naklonjen ideji da je ubojstvo dojenčadi samo još jedan oblik ubojstva. Osobe koje su već funkcionalne u potpunome smislu te riječi imaju značajnija prava, čak i u odnosu na novorođenčad.«¹³

Je li itko siguran?

David Boonin uvjerava da je pobačaj »moralno podložan kritici« ali je ipak »moralno dopustiv«. A dopustiv je, veli on, jer prekid trudnoće može potencijalno proizvesti »potpunu sreću«. ¹⁴ Poput Singera, Boonin previđa činjenicu da se isti taj subjektivni osjećaj sreće (mjeran prema udobnosti i oslobođenju od stresa ili materijalnih teškoća) može doseći oduzimanjem života drugih ljudi, ne samo nerođene djece. Čim se nešto cijeni kao moralno dopustivo jer možda izgleda kao da donosi sreću, nema više ničega drugog što ne bi moglo doći u obzir.

Skriven iza mnoge rasprave o tome što sačinjava značajan život nalazi se zapravo utilitarizam (pravac u etici koji polazi od pretpostavke da je etički ispravno ono djelovanje koje povećava ukupnu sreću u svijetu, tj. promiče opće dobro. Utilitarizam predstavlja teoriju koja u ponašanju ljudi kao vrhunsku vrijednost ističe vla-

davinu načela korisnosti. Korist treba biti osnovno načelo i kriterij čovjekova djelovanja. – Op. lektora). Jesu li mentalno i psihički onespособljeni ili hedikepirani ljudi korisni zdravima i snažnima, ili su nam teret? Kao što ukazuje jedna feministička grupa, ako nerođena djeca nisu sigurna, nitko nije siguran.

Uzmemo li bilo kojega živog pripadnika *Homo sapiensa* i stavimo ga izvan područja zakonske zaštite, podrivamo slučaj protiv diskriminacije svih drugih. Temelj za jednaka prava pred zakonom jest da je pripadnost ljudskoj vrsti dostatna za pripadnost ljudskoj zajednici, bez obzira na rasu, spol, onespособljenost, dob, stupanj razvoja, stupanj ovisnosti, mjesto stanovanja ili količinu i vrijednost imovine.¹⁵

Pobačaj nas je poveo opasnim smjerom. Možemo se urazumiti i vratiti se natrag sa skliskoga nagiba. Ili možemo ići tim putem sve do njegova neizbježna svršetka – društva u kojemu jaki ljudi, radi vlastitih interesa, određuju koje će ljudsko biće živjeti, a koje umrijeti.

Biolog sa Sveučilišta *Chicago*, dr. Leon Kass, o smjeru kojim ide suvremena znanost i medicina kaže: »Već smo svjedoci erozije naše zamisli čovjeka kao nečega divnog i božanskog, kao stvorenja koje ima slobodu i dostojanstvo. Jedno je jasno, dođemo li u takvo stanje da vidimo sebe kao tijelo, tijelo ćemo i postati.«¹⁶

Ovo je svijet što ga oblikuje retorika pokreta za pravo na prekid trudnoće.

Je li to svijet u kojemu želiš da žive tvoja djeca i unučad?

Dio 3.

Žena

8

Je li pobačaj doista pitanje ženskih prava?

Kate Michelman, bivša predsjednica NARAL-a (*National Abortion Rights Action League* – američki nacionalni savez, uključen i u političko djelovanje, koji se bori za pravo na pobačaj – op. prev.), kaže: »Moramo podsjetiti ljude da je pobačaj jamac prava žene da u potpunosti sudjeluje u društvenom i političkom životu zajednice.«¹ Ali trudna žena može u potpunosti sudjelovati u društvu. A i da ne može, zar nije rješenje mijenjati društvo, a ne ubijati djecu?

»Kako žena može postići jednakost, ako ne može kontrolirati vlastiti reproduktivni život?« Feministice koje se zalažu za pravo na život, odgovaraju:

Pretpostavka ovoga pitanja jest pretpostavka muške dominacije kroz stoljeća – da je priroda ta koja je stvorila muškarce superiornim a žene inferiornim. Medicinska je tehnologija ponuđena kao rješenje da se postigne jednakost; ali pretpostavka je pogrešna. Uvreda je reći da žene moraju promijeniti svoj biološki status kako bi se uklopile u društvo.«²

U svome eseju, *Feminism: Bewitched by Abortion* (»Feminizam: opčinjenost pobačajem«), ekologinja Rosemary Bottcher dokazuje da je feministički pokret degradirao žene prikazujući ih nesposobnima da izdrže stres i pritisak trudnoće, a da ne pribjegnu ubojstvu svoje djece.³

Grupe koje podržavaju pravo na izbor neprestano se protive naporima da se pobačaj tretira kao i svaka druga operacija, kad se radi o obavještanju pacijenta o prirodi te operacije i njezinim rizicima. Čini se da ne vjeruju da su žene u stanju donijeti inteligentnu odluku kad im se predstave činjenice.

Serrin Foster, predsjednica feministica koje se zalažu za pravo na život (*Feminists for Life*), u svome govoru »Feministički slučaj protiv pobačaja« kaže da su povijesno prvi aktivisti protiv pobačaja bile žene, te da je ironično što su »zakoni protiv pobačaja na kojima su rane feministice tako vrijedno i naporno radile kako bi bili usvojeni, a žene i djeca na taj način postali zaštićeni, bili isti oni koje je srušila odluka Vrhovnoga suda u slučaju Roe protiv Wadea stotinu godina kasnije.«⁴

Povijest feminizma

Susan B. Anthony zalagala se za ženska prava u vrijeme kad ženama nije bilo dopušteno čak ni glasovati. Prema pobačaju se odnosila kao prema čedomorstvu i gledala je na njega kao na sredstvo za eksploataciju, kako žena tako i djece. Anthony je pisala: »Osudujem užasan zločin čedomorstva... ma što bio motiv, ljubav prema lagodnosti ili želja da se nerođeno nevino dijete spasi od patnje, žena koja počinu takvo djelo strahovito je kriva.«⁵

U njezinim novinama, *The Revolution*, iznesena je ovakva tvrdnja: »Kad žena oduzme život svome nerođenom djetetu, to je znak da joj je, kroz odgoj ili okolnosti, nanesena neka golema nepravda.«⁶

Nakon Anthony i njezinih sljedbenica koje su se protivile pobačaju, desetljećima kasnije došla je nova vrsta feministica. Najistaknutija među njima bila je Margaret Sanger, žena koja je zagovarala pobačaj kao sredstvo eugeničkoga, ekonomskoga i seksualnoga oslobođenja. Nakon što je eugenika (ili eugenetika, tj. rasna higijena, znanost o uvjetima koji vode stvaranju tjelesno i duševno zdravog potomstva, odnosno koji sprečavaju rađanje nezdravog i za život nesposobnog potomstva; težnja da se ovakvi uvjeti stvore – op. prev.) pala u nemilost nakon holokausta, nje-

zina je organizacija otišla u ilegalu, a potom je ponovno počela s javnim radom pod nazivom *Planned Parenthood Federation*.⁷ Sanger i ostali koji su došli nakon Susan Anthony nastojali su vezati pitanje pobačaja za legitimno pitanje ženskih prava.

Dr. Bernard Nathanson kaže da su 1960-ih on i njegovi suradnici, stratezi koji se zalažu za pravo na pobačaj, promišljeno povezali pobačaj s pitanjem prava žena, kako bi zakonsko pravo na njega bilo unaprijeđeno u kontekstu unapređenja ženskih prava.⁸ Tako je pobačaj letio na krilima ženskih prava.

Alice Paul je napravila nacrt originalne verzije amandmana za jednaka prava (ERA – Equal Rights Amendment), koji je imao sve značajke feminističkoga dokumenta. Ali Alice upućuje na pobačaj kao na »krajnje iskorištavanje žena«.⁹

Jedna je feministica označila pokušaj spajanja feminizma i pobačaja kao »teroristički feminizam«. Prema njezinim riječima, to primorava feministice da budu »voljne ubiti u ime onoga u što vjeruju«.¹⁰ U svojoj brošuri *The American Feminist*, feministice koje se zalažu za pravo na život stavljaju u prvi plan prelijepo lice djeteta i pitaju: »Je li ovo lice neprijatelja?« Kažu da stoje na poziciji dvije stotine godina stare feminističke povijesti, kroz koju su se uvijek zalagale za pravo na život i protiv prekida trudnoće, te da sve do 1970-ih ovaj ženski pokret nije prihvaćao pobačaj.¹¹

Ankete pokazuju da više žena nego muškaraca potvrđuju pravo nerođene djece na život.¹² Zapravo, »u kategoriju koja se osobito zalaže za pravo na pobačaj spadaju muškarci, bijelci, u dobi od dvadeset do četrdeset i pet godina«.¹³ I još konkretnije, »grupa koja se najdosljednije bori za pravo na izbor zapravo su muškarci, samci«.¹⁴ Ironično je da se pobačaj pretvorio u pitanje ženskih prava kad je potakao mušku neodgovornost i nesposobnost da se brine o ženi i djetetu. Zar ne bi muškarci trebali učiniti nešto više od prostog obezbjeđivanja novca za ubojstvo djeteta? Zar ih ne bi, umjesto toga, trebalo ohrabriti da ženi kojoj su napravili dijete, kažu: »Bit ću tu za naše dijete. Učinit će sve što mogu za njega. A ako ti želiš biti sa mnom, ovdje sam onda i za tebe.«

Odabir spola

Jedna od najvećih ironija feminizma jest to što je svojim zagovaranjem pobačaja ovjerio najveće pojedinačno sredstvo koje od žene krade njezino osnovno pravo – pravo na život.

Naime, pobačaj je postao glavno sredstvo uklanjanja nepoželjne ženske djece diljem svijeta. Anketa provedena među dvanaest sela u Indiji otkrila je užasavajuće podatke: među ukupnim stanovništvom koje je brojalo deset tisuća, bilo je samo pedeset djevojčica.¹⁵ Ostale djevojčice, na tisuće njih, ubijene su pobačajem. U Bombaju, od osam tisuća urađenih amniocenteza koje su pokazale da je dijete ženskoga spola, sve djevojčice, osim jedne, bile su ubijene pobačajem.¹⁶

Zbog pobačaja uvjetovanih odabirom spola, danas u Kini, od ukupnog broja rođene djece, ima dvije trećine dječaka. U seoskoj sredini odnos dječaka prema djevojčicama iznosi četiri prema jedan.¹⁷

U Americi se amniocenteza koristi i da bi se utvrdio spol djeteta. *Medical World News* piše o studiji u kojoj je devedeset devet majki bilo obaviješteno o djetetovu spolu. Pedeset tri su nosile dječake, a četrdeset šest djevojčice. Samo je jedna majka odlučila pobaciti dječaka, dok je njih dvadeset i devet odlučilo pobaciti djevojčice.¹⁸

I danas se pobačajem ubija više djevojčica nego dječaka. A ubiti nerođeno žensko dijete znači ubiti mladu ženu. Ne mogu postojati jednaka prava za sve žene dok ne postoje jednaka prava za nerođene žene.

9

Imamo li pravo odlučivati što ćemo činiti sa svojim tijelima?

Zagovornici prava na izbor uvjeravaju: »Svaka žena ima pravo izabrati što će činiti sa svojim tijelom.« Paradoksalno, ali odluka za pobačaj jamči da najmanje 650.000 osoba ženskoga spola u Americi svake godine nema pravo izabrati što će učiniti sa svojim tijelima. (To je otprilike polovica pobačene djece; drugu polovicu čine dječaci.) Osobe ženskoga spola ubijene pobačajem više nemaju život, izbor ili tijelo nad kojim će vršiti kontrolu.

Čovjek ne smije javno otkrivati svoju golotinju. Postoje zakoni protiv uriniranja u javnosti, prostitucije i drogiranja. Svi se mi uglavnom slažemo s tim zakonima, unatoč tome što oni ograničavaju našu slobodu da vršimo određene postupke nad svojim tijelom. Moja je ruka dio moga tijela, no nije mi dopušteno upotrijebiti je da te udarim, ukradem nešto od tebe ili da povrijedim dijete.

Pravo na izbor

Kad sam predstavljao stav boraca za pravo na život u školskim kampusima, katkad sam počinjao riječima: »Ja sam za pravo na izbor. Zato vjerujem da svaki muškarac ima pravo silovati ženu, ako je to njegov izbor. Na kraju krajeva, to je njegovo tijelo i mi mu nemamo pravo govoriti što s njim može ili ne može činiti.«

Nakon što bih pustio da prođe prvi šok, pitao bih gdje je greška u razlogu koji sam naveo. Rekli bi da sam, tvrdeći da čovjek ima pravo izbora, zanemario štetu koja se nanosi nedužnoj ženi, te da

su njezina prava narušena. Uzvratilo bih: »Znači, kažete mi da ste protiv prava na izbor, je li tako?« Nakon što bi se još malo prepirali, rekao bih: »Govorite mi, dakle, sljedeće: dokažem li vam da ženin izbor da izvrši pobačaj nanosi štetu drugom ljudskom biću, ili ga ubija, više nećete biti za pravo na izbor što se tiče prekida trudnoće?«

Nadam se da će se svjetlo upaliti, te da će ti mladi ljudi poslušati što im govori vlastiti zdrav razum koji je u biti u savršenu stanju, ali koji oni odbijaju primijeniti na pobačaj.

Apsurdno je braniti specifičan izbor na temelju činjenice da je to izbor. Umišljeno »pravo na izbor« zanemaruje očito: **nisu svi izbori zakoniti**. Zapravo – a s ovim će se složiti gotovo isti broj nekršćana kao i kršćana – neki su izbori potpuno zlo. Neki su izbori dobri, neki loši. Stoga ne možemo sukladno biti za ili protiv izbora. Radije bismo trebali biti za dobro i protiv zla.

Selektivno za izbor

Svi smo mi za slobodan izbor kad se radi o mjestu gdje čovjek živi, autu koje vozi, hrani koju jede, te o tisuću stvari koje čovjek osobno više voli. Također smo za pravo na izbor što se tiče religije, politike i načina života, čak i kad ljudi izaberu uvjerenja i ponašanje koji nam se ne sviđaju.

Ali ima mnogo stvari u kojima nismo za pravo na izbor – uključujući i pitanje ima li nas netko pravo napasti, opljačkati, provaliti nam u kuću, ukrasti nam auto, ili nas prevariti u poslovnome dogovoru. Očito je da ljudi imaju **slobodu** napraviti ovakve izbore, ali to ne znači da imaju **pravo** napraviti ih.

Kad se protivimo »pravu na izbor« silovanja ili zlostavljanja djece, ne protivimo se pravu, već nepravdi. I nismo zbog toga ni uskogrudni ni netrpeljivi.

Nekako je pokret za pravo na izbor, što je zapravo pokret za pravo na pobačaj, uspješno prisvojio riječ **izbor**. **Izbor** je eufemizam (uljepšan izraz za nešto loše ili neugodno – op. prev.) za pobačaj, pa se raspravom protiv pobačaja **čini** kao da se raspravlja protiv izbora. Oni koji se zalažu za pravo na život ne smiju

govoriti protiv izbora – to je bitka koja se ne može dobiti i ne treba je ni voditi. No ne smijemo ni dopustiti da pobačaj ostane vezan za izbor. Umjesto toga, svaki put kad čujemo »pravo na izbor« moramo pitati i poticati druge da pitaju: *O kojem izboru pričamo?* Ako je to pobačaj, pitanje je: *Misliš li da ljudi trebaju imati pravo izabrati da ubijaju djecu?* Protiveći se pobačaju, ne protivimo se pravu na izbor uopće, već **jednom osobitom izboru** – ubijanju djece.

Razmisli o popularnome pitanju što ga postavljaju borci za pravo na izbor: »Ako mi ne vjeruješ što se tiče izbora, kako mi možeš vjerovati što se tiče djeteta?« Namjera je ovakvoga pitanja zaustaviti svaku dalju raspravu. Ali primijeti kako se **izbor** mijenja riječju **pobačaj**. Kad ubacimo riječi koje odražavaju zbilju, pitanje postaje: »Ako mi ne vjeruješ za ubojstvo djeteta, kako mi možeš vjerovati za njegovo podizanje?« Molim?!

Što je za žrtvinim pravom na izbor?

Jedna žena primjećuje: »Nakon što žena ostane trudna, ne može više izabrati želi li ili ne postati majkom. Već jest... preostalo joj je jedino da odluči hoće li roditi živo ili mrtvo dijete.«¹

Robovlasnici su bili za pravo na izbor. Naglašavali su tjelesne razlike kako bi opravdali svoju superiornost nad porobljenima. Govorili su: »Ne morate imati robove, ali ne govorite nam da to nemamo pravo izabrati.« Oni koji su se zalagali da držanje robova bude nezakonito bili su optuženi da su protiv prava na izbor i protiv slobode, te da svoju moralnost nameću drugima.²

Svaki pokret ugnjetavanja i iskorištavanja – od ropstva, preko prostitucije i droge, do pobačaja – označavao je sebe kao pokret za pravo na izbor. Na isti su način, suprotstavljene pokrete koji su nudili samilost i oslobođenje, označavali kao pokrete koji su protiv prava na izbor.

Stav za pravo na izbor uvijek previđa žrtvino pravo na izbor. Crnci nisu izabrali ropstvo. Židovi nisu izabrali peći za spaljivanje. Žene nisu izabrale silovanje. A djeca nisu izabrala pobačaj.

10

Je li pobačaj dio prava na privatnost?

»Pobačaj se ne tiče nikoga drugoga do same osobe. Svi imaju pravo na privatnost.« Nasuprot ovom popularnom uvjerenju, Ustav Sjedinjenih Država ne kaže ništa o pravu na privatnost.

Osim toga, privatnost nikad nije apsolutno pravo, već njome uvijek upravljaju druga prava.

Što bismo mislili o čovjeku koji brani zlostavljanje svoje žene ili djeteta, govoreći: »Ono što radim privatno ne tiče se nikoga osim mene?«

Tu je još jedna česta tvrdnja: »Pobačaj je privatna odluka između žene i njezina liječnika.«

Liječnici su obučeni u medicini, ali njihovo moralno mišljenje nije tako mjerodavno kao medicinske dijagnoze (koje su, također, katkad pogrešne). Mnogi su liječnici savjesni ljudi koji dobrobit čovjeka stavljaju iznad probitačnosti i novca. Nažalost, neki liječnici nisu pouzdani moralni vodiči.

Da su liječnici sposobni za veoma opako rasuđivanje, pokazali su mnogi njemački liječnici tijekom Drugoga svjetskog rata. Robert Jay Lifton, u svojoj vrsnoj knjizi *The Nazi Doctors* (»Nacistički liječnici«), dokumentira kako inteligentni medicinski profesionalci sa šokantnom lakoćom sudjeluju u okrutnim i smrtonosnim operacijama i pokusima na bespomoćnoj djeci.¹ Bilo je to najbolje obučeno medicinsko osoblje u Europi, no izgubili su moralni kompas.

Liječnici koji obavljaju pobačaje nisu ništa objektivniji kad su oni u pitanju, nego što je tvornica duhana kad se radi o pušenju.

Njihovo ih osobno i financijsko, stečeno zanimanje za pobačaj, kao i umanjena osjetljivost savjesti, diskvalificira kao moralne savjetnike.

Izbjegavanje neprilike

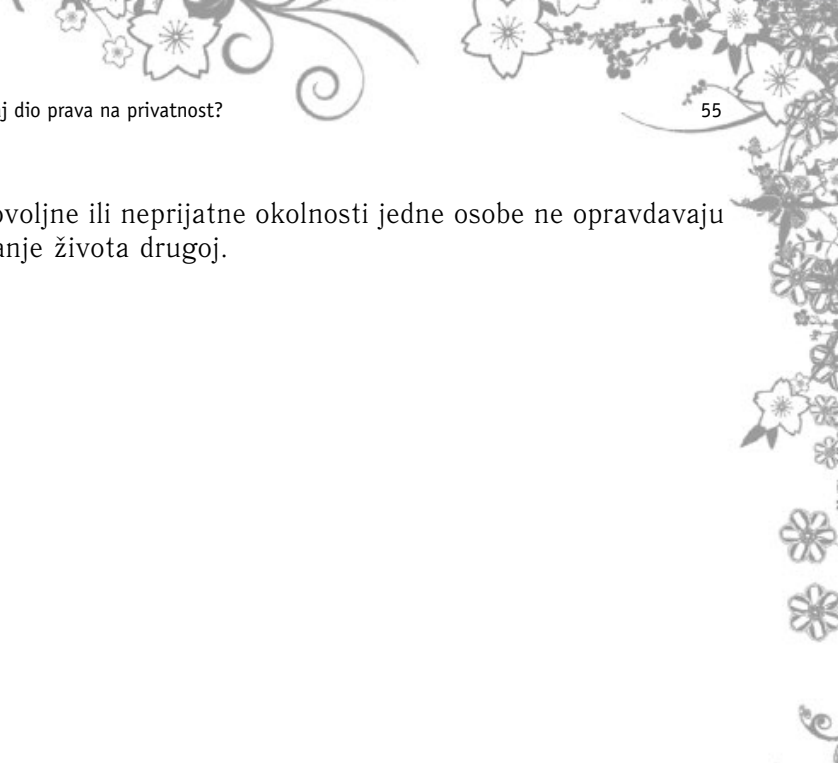
Mnoge mlade žene i njihovi roditelji ne žele biti dovedeni u neugodnu situaciju pred kritičkim očima promatrača.

Bez obzira na nečije stanovište o seksu prije braka, trudnoća sama po sebi nije loša, čak i ako je spolni čin koji je doveo do trudnoće to bio. Nitko se ne smije ponašati prema majci kao prema »lošoj djevojci«, niti vršiti pritisak na nju da »riješi problem« tako što će pobaciti dijete. Trebamo je voljeti i pomagati joj za vrijeme trudnoće, nudeći joj savjetovanje i vodstvo, bilo da želi podizati dijete ili ga dati na posvajanje. Ma što izabrala, trebamo je podržati.

Svaki put kad vidim neudanu trudnu ženu, moja je prva reakcija uvažavanje. Znam da je u međuvremenu mogla prekinuti trudnoću, i to tako da nitko ne zna, ali ona je umjesto toga izabrala dopustiti svome djetetu da živi.

Izvanbračni spolni odnosi imaju ozbiljne posljedice, čak i bez neželjene trudnoće. Iz toga razloga trebamo oduševljeno podržati poučavanje o apstinenciji.² A apstinirati znači reći **ne** nečemu što ti može naškoditi, a kad tako činiš, kažeš **da** životu koji je najbolji za tebe. Ali kad se već dogodi, iz izvanbračnoga se spolnoga odnosa treba nešto naučiti, a ne ponavljati ga. Ubojstvo nedužnoga ljudskog bića pobačajem mnogo je ozbiljnije i ima trajnije posljedice. Zbog njega jedna osoba plaća za grešku druge. Osim toga, pobačaj tjera mladu ženu da živi s krivnjom i vodi je u još gore greške, kako bi zataškala onu prvu. Pobačaj može privremeno prikriti problem, ali nikad ga ne rješava.

On hrani stav: »Na prvo mjesto dolazi moja udobnost i sreća – čak i kad radi njih moram pogaziti prava nedužne osobe.« Ovaj se stav pojavljuje u tisućama životnih poprišta na kojima se čovjek mora boriti, velikim i malim, i gomilajući se, trga moralnu tkaninu društva. (I nikad ne donosi sreću koju obećava.)

Je li pobačaj dio prava na privatnost?

55

Nepovoljne ili neprijatne okolnosti jedne osobe ne opravdavaju oduzimanje života drugoj.

Šteti li pobačaj ženinu tjelesnom i duševnom zdravlju?

»Pobačaj je potpuno propao kao socijalna politika osmišljena da pomogne ženama«, piše Serrin Foster, predsjednica udruge »Feministice protiv pobačaja« (*Feminist for Life*, skr. FFL). »To je odraz činjenice da smo iznevjerili žene.«¹

Joan Appleton bila je zagovornica pobačaja u NOW-u (*National Organization for Women* – »Nacionalna organizacija za žene«) i glavna sestra na *Virginia* klinici za pobačaje. Pitala se zašto pobačaj ostavlja tako teške psihološke traume na ženi i zašto je odluku o njemu tako teško donijeti ako je to nešto posve prirodno. Ako je sve to tako ispravno, zašto je onda tako teško?

Sama je sebi govorila: »Savjetovala sam te žene veoma dobro; bile su posve sigurne u svoju odluku. Zašto se onda sada vraćaju – mjesecima ili godinama kasnije – kao psihološke ruine?«²

Bezbrojne su žene, kojima je pobačaj nanio štetu, rekle: »Pojma nisam imala da se ovo može dogoditi; nitko me nije upozorio na opasnosti.«

Uobičajene komplikacije

U svome izlaganju pred pododborom američkoga Senata, 2004. god., dr. Elizabeth Shadigan je izjavila da »pobačaj povećava stopu obolijevanja od raka dojke, predležće posteljice, preuranjenog poroda i samoubojstva kod majki... Statistički gledano, stopa

smrtnosti od ovih uzroka općenito je bila viša kod žena koje su napravile pobačaj.«³

Najmanje je četrdeset i devet studija pokazalo statistički značajan porast preranoga poroda ili rizika od male težine novorođenčeta, kod žena koje su prethodno imale izazvan pobačaj. »Niska porođajna tjelesna masa djeteta i preuranjen porod najznačajniji su faktori rizika za smrt novorođenčeta ili za kasniji invaliditet, kao i za niže kognitivne sposobnosti i veće probleme u ponašanju.«⁴

Povećavaju se i izgledi za nakaznost kod djece koja će se roditi nakon izvršenog pobačaja.⁵ Učestalost prerane smrti novorođenčeta, rođenog nakon što je majka imala pobačaj, veća je dva do četiri puta u odnosu na normalnu stopu.⁶ Kako izazvani pobačaj povećava rizik od budućeg preuranjenog poroda, izgleda da je odgovoran za tisuće slučajeva cerebralne paralize u Sjevernoj Americi.⁷

Ektopična (izvanmaternična) trudnoća pojavljuje se kad se oplodeno jajašce smjesti i razvija izvan šupljine maternice, najčešće u jajovodu. Od ukupnoga broja smrti povezanih s trudnoćom, 12 posto njih događa se zbog izvanmaternične trudnoće.⁸ Američko ministarstvo zdravlja i socijalne politike provelo je dvadesetogodišnjju studiju o stopi ektopičnih trudnoća, koja je pokazala povećanje broja takvih trudnoća za više od 500 posto, od kad je ozakonjen pobačaj.⁹

Studije također pokazuju da je rizik od ektopične trudnoće dvaput veći kod žena koje su imale jedan pobačaj, te do četiri puta veći kod žena koje su imale dva ili više prethodnih pobačaja.¹⁰ Od onih koje su imale ektopičnu trudnoću njih 40 posto postalo je neplodno, a izgleda da još jednu ektopičnu trudnoću ima jedna od tri žene koje su je već imale. Valja primijetiti i da će »samo 33 posto žena koje su imale ektopičnu trudnoću u sljedećoj trudnoći roditi živo dijete«.¹¹

Centar za kontrolu bolesti (*Center for Disease Control*, skr. CDC) izvještava: »Komplikacije povezane s trudnoćom, kao što je ektopična trudnoća, i dalje svaki dan pogađaju 2.000 žena.«¹²

Upala zdjelice (*Pelvic Inflammatory Disease*, skr. PID) jest infekcija koja vodi u groznicu i neplodnost. Istraživači iznose: »Upala zdjelice česta je i ozbiljna komplikacija izazvanih pobačaja

i pojavljuje se u skoro 30 posto od svih prijavljenih slučajeva.«¹³ Studija o ženama koje su imale pobačaj u prvome tromjesečju trudnoće ustanovila je da »žene koje nakon pobačaja dobiju upalu zdjelice imaju značajno veću stopu spontanoga pobačaja, sekundarne neplodnosti, dispareunije (bol pri spolnome odnosu – op. prev.) i kronične boli u zdjelici.«¹⁴

Placenta previa, ili predležeca posteljica, uglavnom nastaje zbog »prethodnoga oštećenja ili ozljede maternice«,¹⁵ uključujući i pobačaj. Placenta previa je sedam do petnaest puta češća kod žena koje su imale pobačaje nego kod onih koje nisu.¹⁶ »Prijavljena stopa neposrednih komplikacija izazvanih pobačajem nije manja od 10 posto. Pored toga, studije o dugoročnim komplikacijama pokazuju stopu koja nije manja od 17 posto, a često je u rasponu od 25 do 40 posto.«¹⁷

Žene s jednim pobačajem udvostručavaju rizik od raka vrata maternice, u usporedbi sa ženama koje nisu radile pobačaj, dok one koje su imale dva ili više pobačaja umnožavaju rizik od ove vrste raka gotovo pet puta. Sličan porast rizika od raka jajnika i jetre također se povezuje s jednim ili više pobačaja.¹⁸

Nakon opširnog istraživanja, dr. Joel Brind, profesor endokrinologije na Sveučilištu u New Yorku, zaključuje: »Jedan faktor rizika koji je moguće izbjeći, što se tiče raka dojke, jest izazvani pobačaj.«¹⁹ Žena koja je imala pobačaj povećava rizik od raka dojke za najmanje 50, ali i sve do 300 posto.²⁰

Neke žene nakon pobačaja više ne mogu zanijeti. Također, pobačaj povećava rizik od nakaznosti kod djece koja se kasnije rode.²¹ Učestalost rane smrti novorođenčadi, rođene nakon što su njihove majke imale pobačaj, dva do četiri je puta veća od uobičajene stope.²²

Uobičajene psihološke komplikacije

Deseci studija povezuju pobačaj s porastom seksualnih disfunkcija, averzijom prema seksu, nestankom intimnosti, neočekivanim osjećajem krivnje, izvanbračnim vezama, postraumatskim stresnim sindromom, rascjepom u ličnosti, tugovanjem, zlostav-

ljanjem i zanemarivanjem djece, te porastom zloporabe alkohola i droga.²³ Jedna studija *Elliot* instituta pokazuje da kod žena koje su imale pobačaj postoji pet puta veća vjerojatnoća da će zlorabiti droge.²⁴

Postabortivni specijalist David Reardon piše: »U studiji provedenoj nad pacijenticama nakon pobačaja istraživači su otkrili da se, samo osam tjedana poslije, 44 posto tih žena žali na anksioznost, tjeskobu, nemir i druge živčane poremećaje, 36 posto ima problema sa snom, 31 posto žali zbog svoje odluke, a za 11 posto obiteljski je liječnik morao propisati psihotropne lijekove.«²⁵ Ovo je osobito značajno, budući da neke žene u početku ne pokazuju očigledne posljedice pobačaja, već se oni vide godinama kasnije.

Udruga *Women Exploited by Abortion* (WEBA) ima preko trideset tisuća članova u više od dvije stotine podružnica diljem Sjedinjenih Država, kao i u Kanadi, Njemačkoj, Irskoj, Japanu, Australiji, Novome Zelandu i u Africi.²⁶ U druge grupe za postabortivnu podršku i oporavak spadaju još i *Victims of Choice*, *Postabortion Counseling and Education* (PACE), *Helping and Educating in Abortion-Related Trauma* (HEART), *Healing Visions Network*, *Counseling for Abortion-Related Experiences* (CARE), *Women of Ramah*, *Project Rachel*, *Open Arms*, *Abortion Trauma Services*, *American Victims of Abortion* i *Former Women of Choice*. Postojanje ovakvih grupa svjedoči o duševnoj i emocionalnoj traumi brojnih žena koje su imale pobačaj.

Čitao sam u jednim novinama urednikov uvodnik u kojemu on tvrdi da je pobačaj samo još jedna operacija, ni po čemu drukčija od operacije kanala korijena zuba (vađenje živca) ili odstranjivanja slijepog crijeva. Ali zašto se onda ljudi ne sjećaju godišnjice operacije slijepog crijeva dvadeset godina kasnije? Zašto se ne zateknu jednoga dana kako nekontrolirano plaču, žaleći zbog gubitka svoga slijepog crijeva? I gdje su grupe za podršku i savjetovanje onih kojima je izvađen živac iz zuba?

(Mnogi su muškarci, također, patili od traume zbog sudjelovanja u odluci o pobačaju i gubitka svoga djeteta.²⁷ I za njih postoje grupe za podršku.²⁸)

Smrt kao ishod zakonakoga pobačaja

Studija o smrtnim ishodima povezanim s trudnoćom, objavljena u časopisu *American Journal of Obstetrics and Gynecology*, pokazuje da je stopa smrtnosti povezana s pobačajem 2,95 puta veća od one pri iznošenju trudnoće do kraja.²⁹

Centri za kontrolu bolesti prijavili su deset smrtnih slučajeva povezanih s pobačajem 1998. god.,³⁰ no prema istome izvješću ovakvi su statistički podaci ograničene vrijednosti, jer ne zahtijevaju sve države da se o ovome podnose izvješća. Istina je da klinike za pobačaje nemaju što dobiti, a imaju mnogo za izgubiti, pružajući ovakve informacije.³¹ Smrtne slučajeve povezane s pobačajem osobito je teško pratiti, zato što se većina njih ne događa tijekom operacije, već naknadno. Stoga se mnogi sekundarni razlozi rutinski identificiraju kao uzrok smrti:

Uzmi u obzir majku koja je krvarila, primila transfuziju, dobila hepatitis i umrla mjesec dana kasnije. Zvanični uzrok smrti? Hepatitis. Stvaran uzrok? Pobačaj. Perforirana maternica vodi u apsces zdjelice, sepsu (trovanje krvi) i smrt. U zvaničnome izvješću o uzroku smrti može stajati da je postojao apsces zdjelice i sepsa, ali pobačaj neće biti naveden. Pobačaj također izaziva patologiju jajovoda. Žena potom ima ektopičnu trudnoću godinama kasnije i umire. Kao uzrok njezine smrti navodi se ektopična trudnoća. Stvarni uzrok? Pobačaj.³²

Studija objavljena u časopisu *Southern Medical Journal* ukazuje da »kod žena koje su imale pobačaj postoji značajno veća opasnost od smrti, nego kod žena koje su rodile«. ³³ Ovdje se ubraja i za 154% veći rizik za počinjenje samoubojstva, kao i viša stopa smrtnosti u nesretnim slučajevima i ubojstvima.

Women's Health After Abortion («Zdravlje žene nakon pobačaja») enciklopedijsko je djelo u kojemu se navodi preko pet stotina članaka iz medicinskih časopisa, koji pokazuju nepovoljne učinke pobačaja na žene.³⁴ Svi koji još uvijek sumnjaju da pobačaj izaziva ozbiljnu dugoročnu štetu kod žena, trebaju ispitati ovaj neosporan dokaz.

Što kažu žene

U istraživanjima obavljenim među ženama koje su imale postabortivne komplikacije:

- Preko 90 posto žena kaže da nisu dobile dovoljno informacija kako bi njihov izbor bio načinjen na temelju potpune obaviještenosti.
- Preko 80 posto kaže da je vrlo vjerojatno da ne bi pobacile da ih na to nisu tako snažno poticali drugi ljudi, uključujući i savjetnike za pobačaj.
- Njih 83 posto kaže da bi iznijele trudnoću do kraja da su ih u tome podržali partneri, obitelji, ili drugi važni ljudi u njihovu životu.³⁵

Svaka žena zaslužuje nešto bolje od pobačaja.

12

Je li pobačaj ispravan kad trudnoća predstavlja opasnost po život majke?

Je li pobačaj opravdan kad trudnoća ili porođaj predstavljaju opasnost za ženin život ili zdravlje? Veoma se rijetko zahtijeva pobačaj kako bi se spasio život majke. Dok je bio načelnik saniteta, dr. Everett Koop je rekao da u trideset i šest godina dugoj praksi kirurga pedijatra, nikad nije došao u situaciju u kojoj se mora oduzeti život nerođena djeteta kako bi se spasio život majke. Rekao je da je uporaba ovoga razloga radi opravdavanja pobačaja »postavljanje dimne zavjese«. Dr. Landrum Shettles tvrdi da je manje od jednog procenta svih pobačaja izvršeno kako bi se spasio život majke.¹

Spasiti život koji se može spasiti

Žena s preeklampsijom (komplikacija trudnoće koju karakterizira visok krvni tlak, otoci i bjelančevine u urinu – op. prev.) imaće nepovoljne zdravstvene reakcije i značajne smetnje, uključujući i vjerojatnu potrebu da veći dio trudnoće preleži. Ovo je teško, ali obično ne ugrožava život. U takvom slučaju, pobačaj u ime »zdravlja« ne bi bio spašavanje, već oduzimanje života.

Međutim, ako majka ima rak maternice koji se brzo širi, operacija kojom će se ukloniti tumor može dovesti do gubitka života djeteta. U ektopičnoj trudnoći dijete se razvija izvan maternice. Za njegovo preživljavanje nema nikakve nade i mora biti uklonjeno, kako bi se spasio život majke. Ovo su tragične situacije, ali čak i ako se jedan život mora izgubiti, treba spasiti onaj život koji može

biti spašen. Najčešće je to život majke. Postoje i rijetki slučajevi u kasnijim stadijima trudnoće kad se majka ne može spasiti, ali dijete može. Opet, bolje je jedan spašen život nego dva izgubljena.

Naši su se prijatelji suočili sa situacijom u kojoj bi odstranjenje raka kod majke, koji je bio opasan po njezin život i širio se izrazito brzo, za ishod imalo smrt njihova nerođena djeteta. Trudnoća je bila u vrlo ranom stadiju te nije bilo vremena da se dijete dovoljno razvije, kako bi preživjelo izvan maternice prije nego što i majka i dijete umru. Izvršena je operacija. Ali to ni u kom slučaju nije bio pobačaj. Cilj operacije nije bio da se ubije dijete, već da se spasi majka. Smrt djeteta bila je tragična posljedica napora da se spasi život. Ovo je dosljedan čin svih koji zagovaraju pravo na život, jer biti za pravo na život ne znači da se to pravo priznaje samo djeci, već i ženama.

Je li pobačaj ispravan kad je trudnoća posljedica silovanja ili rodoskvrnuća?

Studije što ih je proveo *Guttmacher* institut, inače orijentiran na pravo na izbor, pokazuju da dvoje suglasnih i plodnih odraslih osoba imaju samo tri posto šanse za trudnoću koja je ishod snošaja. Osim toga, ove studije pokazuju da postoje čimbenici uključeni u silovanje, koji dodatno umanjuju ove šanse kod žrtava silovanja.¹ Ovaj institut kaže da se godišnje izvrši četrnaest tisuća² prekida trudnoća nastalih uslijed silovanja ili rodoskvrnuća, što je jedan posto svih pobačaja.³ I druge studije pokazuju da su trudnoće uslijed silovanja veoma rijetke; tek jedna na tisuću slučajeva.⁴ Nadalje, budući da se začće ne događa odmah nakon snošaja, trudnoća se može spriječiti uklanjanjem ili ispiranjem sjemena prije nego što se jajašce stigne oploditi. (Ovo je posve drukčije od uporabe kemijskih sredstava koja mogu ubiti već začeto dijete.)

Što je pravi problem?

Otkuda potječe krivo shvaćanje da mnoge trudnoće nastaju uslijed silovanja? Uplašene mlade žene katkad pripisuju svoju trudnoću silovanju, jer na taj način izbjegavaju osudu. Norma McCorvey, mlada žena zvana »Roe« u slučaju Roe protiv Wadea – koja je izmamila naklonost i u sudnici i u medijima jer je tvrdila da je žrtva silovanja – godinama kasnije priznala je da je lagala da je bila silovana.⁵

(Od tada je McCorveyeva postala otvorena zagovornica prava na život, te je tražila od Vrhovnoga suda da ponovno razmotri slučaj Roe protiv Wadea te da ukine presudu.⁶⁾

Usredotočujući se na silovanje, zagovornici prava na izbor odvrćaju pozornost ljudima s daleko većeg broja uobičajenih pobačaja, jer je silovanje čimbenik koji s pravom privlači najviše sućuti i naklonosti. Njihovo često spominjanje silovanja ostavlja krivi dojam da je trudnoća uslijed silovanja nešto uobičajeno, a ne nešto rijetko.

Mi imamo dragu prijateljicu koja je bila silovana i ostala trudna. Zbog njezinih okolnosti nije bilo dobro za nju da podiže to dijete. Dala ga je na posvojenje u jednu kršćansku obitelj. Povremeno ima kontakt s tom obitelji i svojim djetetom. Nije bilo lako i njezina je bol bila pregolema – ali veliku joj utjehu predstavlja spoznaja da njezino dijete živi i da je voljeno.

U jednoj televizijskoj emisiji o pobačaju, čuo sam čovjeka kako o djetetu koje je začeto silovanjem, kaže: »Ništa takve prirode nema prava, jer je proizvod silovanja.« Ali na koji se način priroda ovoga djeteta razlikuje od prirode bilo kojega drugog? Jesu li neka djeca dostojnija prava na život jer su im očevi bili bolji ljudi? I zašto onda oni koji zagovaraju pravo na izbor uvijek kažu da je nerođeno dijete zapravo majčino, a ne očevo, sve dok ona nije silovana – tad se iznenada dijete vidi kao očevo, a ne majčino?

Poanta nije u tome **kako** je dijete začeto, već u tome da **jest** začeto. Ono nije prezira vrijedan »proizvod silovanja«, već jedinstveno i čudesno Božje stvorenje.

Rađanje i podizanje nedužna djeteta može mnogo više dobra donijeti namučenoj ženi, žrtvi silovanja, nego spoznaja da je isto to nedužno dijete umrlo u uzaludnom pokušaju da se ublaži njezina trauma.

Začće rodoskrvućem

Rodoskrvuće je užasan zločin. Počinitelji moraju biti kažnjeni i moraju se poduzeti odlučni koraci da se djevojka skloni od

rođaka koji ju je seksualno zlostavljao. Ali problem je zlostavljač – a **ne** djevojka ili njezino dijete. Rješenje je dakle intervencija, zaštita i tekuća pomoć djevojci – a ne ubijanje nedužna djeteta. Unatoč popularnim uvjerenjima, fetalne su deformacije vrlo rijetke u takvim slučajevima. No čak i da dijete ima neki hendikep, ipak zaslužuje živjeti.

Zašto bi osoba A bila ubijena jer je osoba B silovala ili seksualno zlostavljala majku osobe A? Ako je tvoj otac počinio zločin, trebaš li ti ići u zatvor zbog toga? Da danas saznaš da je tvoj biološki otac silovao tvoju majku, bi li osjećao da više nemaš prava živjeti? Žena koja me je čula kako govorim o ovom pitanju, prišla mi je nakon predavanja, jecajući. Rekla je: »Moja je majka bila silovana kad je imala trinaest godina. Tako je rodila mene i dala me na posvojenje. Svaki put kad čujem ljude kako govore da je pobačaj u redu u slučajevima silovanja, pomislim: 'Pa, onda ja nemam prava na život.'«

Kaznimo silovatelja i zlostavljača, a ne njihove žrtve. Takva žena nije »roba s greškom« – dapače, uopće nije »roba«, već dragocjeno ljudsko biće s vrijednošću i dostojanstvom koje joj ni najbrutalniji, ni najodvratniji čin ne može oduzeti. Slično tome, ni dijete nije rak koji se može ukloniti, već živo ljudsko biće.

Pobačaj povećava traumu od silovanja

Feminists for Life kažu: »Neke su žene rekle da su patile od traume zbog pobačaja dugo nakon što je trauma od silovanja već izbljedom.«⁷ Teško je zamisliti goru terapiju za ženu koja je bila silovana od osjećaja krivnje i nemira zbog ubojstva njezina djeteta. Jednoga će dana shvatiti sve – a oni koji su je savjetovali da pobaci neće biti tu da joj pomognu nositi bol i krivnju.

U svojoj knjizi *Victims and Victors* (»Žrtve i pobjednici«), David Reardon i njegovi kolege donose svjedočanstva 192 žene koje su nakon silovanja ili rodoskrvnuća ostale trudne i 55 djece koja su začeta u seksualnom napadu. Ispostavilo se da je mišljenje žrtava nasilja o pobačaju, kad govore sami o sebi, gotovo jednostavno – i točno suprotno od onoga što bi većina pretpostavila:

Gotovo sve žene ispitane u ovom anegdotskom istraživanju rekle su da žale što su pobacile djecu začetu u silovanju ili rodoskrvnuću. Od onih koje su dale svoje mišljenje, više od 90 posto njih reklo je da bi odgovorilo druge žrtve seksualnoga nasilja od pobačaja. S druge strane, među ženama koje su začele tijekom silovanja ili rodoskrvnuća i iznijele svoju trudnoću do kraja, nijedna nije izrazila žaljenje zbog svoga izbora.⁸

Postoji paralela između nasilja koje vrši silovanje i nasilja koje vrši pobačaj. I jedno i drugo čini jača osoba na štetu one manje jake.

Pobačaj ne donosi iscjeljenje silovanoj žrtvi. Izvršenje smrtno kazne nad nedužnim djetetom seksualnoga zločinca ne čini ništa loše silovatelju, niti što dobro ženi.

Stvaranje druge žrtve nikad ne poništava štetu načinjenu prvoj.

Dio

4.

Druga važna pitanja

Što je s onespособljenom i neželjenom djecom?

Neki ljudi tvrde: »Okrutno je dopustiti da se hendikepirana djeca rode i žive nesretan i beznačajan život.« Ali što onespособljeni misle o svome životu? Oboljeli od spine bifide upitani su je li im njihov hendikep učinio život beznačajnim i bi li voljeli da im je nakon rođenja dopušteno umrijeti. »Njihov je jednodušan odgovor bio energičan. Dakako da su htjeli živjeti! Zapravo su smatrali da je pitanje besmisleno.«¹

Čuo sam jednoga zagovornika prava na izbor kako govori o teško hendikepiranome djetetu: »Zar treba ženu natjerati da na svijet donese čudovište?« Samo uporabom takvih riječi možemo sami sebe prevariti da u njih povjerujemo. Izraz **biljka** još jedna je omiljena riječ za onespособljena ljudska bića. Takva terminologija dehumanizira ljude u našim očima, ali ipak ne mijenja ono što oni jesu.

Nagnječena je jabuka i dalje jabuka. Slijepi je pas i dalje pas. Senilna je žena i dalje žena. Hendikepirano je dijete i dalje dijete. Hendikep ne mijenja prirodu i vrijednost osobe.

Neki liječnici predlažu »okončanje trudnoće« ako genetska povijest bračnoga para upućuje na rizik od abnormalnosti. Standardni se test na moguće deformitete radi amniocentezom. Statistike kažu da je 2000. god. 28,9 žena od 1.000 patilo od komplikacija zbog amniocenteze, čime se faktor rizika popeo na gotovo tri od stotinu žena.² Centri za kontrolu bolesti procjenjuju da je u ranim amniocentezama stopa smrtnosti nerođene djece uslijed spontano-

ga pobačaja »između jednog od 400 i jednog od 200 postupaka«. Studija je također otkrila nevjerovatno deseterostruko uvećanje rizika od deformiteta, poznatog kao zgrčeno stopalo nakon rane amniocenteze.³ Ironija je, onda, da postupak osmišljen radi utvrđivanja fetalnoga deformiteta zapravo ima prilično velike šanse izazvati ga.

Amniocenteza se često radi kako bi se ustanovio Downov sindrom kod djeteta, te kako bi roditelji imali mogućnost prekinuti trudnoću. Rizik od spontanoga pobačaja nakon amniocenteze gotovo je jednak riziku od Downovog sindroma.⁴

Shizofrenija društva

Istraživanje provedeno među pedijatriima i pedijatrijskim kirurziima otkrilo je da bi se više od dvoje među njih troje složilo sa željom roditelja da odbiju operaciju spasavanja života djeteta s Downovim sindromom. A s druge strane, obezbjeđujemo posebna mjesta za parkiranje i posebna dizala za hendikepirane. Nježno govorimo o djeci sa spinom bifidom i Downovim sindromom. Sponzoriramo Specijalne olimpijske igre i bodrimo natjecatelje, govoreći o radosti i nadahnuću koje nam donose. Ali kad čujemo da žena nosi neko takvo dijete, kažemo: »Ubij ga.«

Zanimljivo je da »ne postoji nijedna organizacija roditelja mentalno retardirane djece koja je ikad odobrila pobačaj«.⁵

Pretpostavimo da tvoje šestogodišnje dijete oslijepi ili postane paraplegičar. Sad je teret. Skupo je podizati ga, neugodno je i teško za tvoje duševno zdravlje. Bi li ga trebalo ubiti? Da se donese zakon koji ti omogućuje ubiti ga, bi li to učinila? Ako ne, zašto ne bi?

Ne bi ubila svoje hendikepirano dijete **jer ga poznaješ**. Ali ubiti nerođeno dijete samo zato što ga nisi držala u naručju i zato što ne možeš čuti njegov plač, ne mijenja njegovu vrijednost, niti umanjuje njegov gubitak. Daj si šansu upoznati svoje dijete. **Voljet ćeš ga.**

Što je s djetetom s anencefalijom, koje nema potpuno razvijen mozak? S obzirom da će svejedno umrijeti, liječnici često savjetuju

roditelje da se takvo dijete pobaci. Ali jedno je znati da će dijete vjerojatno umrijeti, a posve drugo oduzeti mu život. Mnoge su obitelji imale dragocjeno iskustvo s takvim djetetom. Dali su mu ime, držali ga, povezali se s njim i voljeli ga. Kad je umrlo, doživjeli su zdravu žalost nad prirodnom smrću člana svoje obitelji. Ovo stoji u oštroj suprotnosti s nezdravom žalošću i krivnjom koje potječu od uskraćivanja mjesta u obitelji bolesnome djetetu i oduzimanja njegova života.

Kvalitetu društva uveliko određuje način na koji ono postupa sa svojim najslabijim članovima. Ubijanje nedužnih nikad nije opravdano da bi se drugi oslobodili tereta. Nije rješenje nanijeti bol jednoj osobi da bi se isto izbjeglo kod druge. Prihvatimo li pobačaj zbog hendikepa djeteta, to izlaže opasnosti sve hendikepirane ljude.

Teret neželjene djece

Planned Parenthood (organizacija za planiranje roditeljstva) uvjerava da neželjena djeca »dobivaju niže ocjene, osobito iz jezika«. Kažu i da su neželjeni adolescenti »vrlo slabi učenici« te da je »manje vjerojatno da će napraviti veći uspjeh u školi, s obzirom na sve veći pritisak svake školske godine«. Osim toga, »gotovo je za polovicu manja vjerojatnoća da će, poput željene djece, težiti ka višem obrazovanju«. ⁶

Ne osporavam točnost ovih podataka. Oni nam govore ono što bismo već trebali znati – koliko je važno da su naša djeca željena. Međutim, umjesto da govore o tom značaju, zagovornici prava na izbor služe se ovakvim istraživanjima kako bi opravdali pobačaj »neželjenih«.

Postoje neželjene trudnoće, ali **ne postoji nešto takvo što bi se moglo nazvati neželjeno dijete**. Mada neki ljudi doista ne žele djecu, tu su drugi koji ih očajnički žele.

Gotovo 1,3 milijuna američkih obitelji želi posvojiti dijete, a neki toliko silno da je nedostatak novorođenčadi za posvajanje glavni izvor depresije. Zahtjevi za posvajanjem tako su veliki da se razvilo i crno tržište na kojemu se djeca prodaju za najviše

50.000 dolara. I ne žele se samo »normalna djeca«; mnogi ljudi traže novorođenčad s posebnim potrebama, uključujući i one koji imaju Dawnov sindrom i spinu bifidu.⁷

Mnoga djeca koja nisu željena u početku, veoma su željena kasnije u trudnoći, a još i više nakon rođenja. Nažalost, mnoge žene koje bi do šestoga mjeseca veoma željele svoje dijete, pobace ga u trećem.

Osim toga, mnoga djeca koja su željena na rođenju, šest tjedana kasnije, kad plaću u dva ujutro, više **nisu** željena. Treba li onda činjenica da roditelji žele ili ne žele dijete određivati zaslužuje li ono živjeti? Ako je to zakonit standard prije rođenja, zašto ne bi bio i poslije?

Problem neželjenosti dobar je razlog da se djeca žele, ali loš je razlog za njihovo ubijanje.

Posebno obmanjiv vid argumentacije kojom se služe zagovornici prava na izbor njihovo je nastojanje da prikažu pobačaj kao da je on u najboljem interesu djeteta. Ovo je toliko besmisleno, da bi bilo smiješno da nije tako tragično. Malena se osoba komada, ud po ud, za **njezino** dobro?! Slično tomu, i robovlasnici su tvrdili da je ropstvo u najboljem interesu crnaca. (Koga mi to vučemo za nos?)

Ljudi kažu: »Ne mogu imati ovo dijete, jer mu ne mogu priuštiti dobar život.« I što je njihovo rješenje jer mu ne mogu priuštiti dobar život? Oduzeti mu i taj jedini koji ima.

Svako dijete – željeno dijete

Riječ **neželjen** ne označava dijete, već stav nekih odraslih prema tom djetetu. Stvaran problem nisu neželjena djeca, već odrasli koji ih ne žele.

»Željati« nekoga samo je subjektivan i promjenjiv osjećaj jedne osobe prema drugoj. »Neželjeno« je dijete stvarna osoba, bez obzira na osjećaje neke druge osobe prema njemu. Nekoć se vrijednost žene procjenjivala prema tomu žele li je muškarci. Danas se vrijednost djeteta procjenjuje prema tomu želi li ga majka. I jedno i drugo tragične su nepravde. Slogan organizacije *Planned*

Parenthood: »Svako dijete – željeno dijete«, nešto je sa čim ćemo se svi složiti. No ne slažemo se svi s načinom na koji tu rečenicu valja završiti. Što ti misliš, kako treba glasiti kraj te rečenice:

- Svako dijete – željeno dijete, zato predajmo djecu obiteljima u kojima su željena i naučimo sami željeti ih više.
- Svako dijete – željeno dijete, zato ustanovimo koja su djeca neželjena prije nego što se rode i ubijmo ih pobačajem.

Svi se slažu da djeca trebaju biti željena. Preostaje samo jedno pitanje: Trebamo li se otarasiti svoga osjećaja da **ne želimo** ili se trebamo otarasiti **djece**?

Kad se radi o nerođenoj djeci, stanovište o pravu na pobačaj još se točnije odražava u drukčijem sloganu koji ne izgleda tako dobro na naljepnici na automobilu: »Svako neželjeno dijete – mrtvo dijete.«

Može li se pobačajem spriječiti zlostavljanje djeteta?

Jedna je tinejdžerica rodila dijete u motelu. Potom su ona i njezin dečko još uvijek živu bebu stavili u plastičnu vreću i bacili je u kontejner za smeće. Druga je sedamnaestogodišnja majka, koja je pohađala večernju školu, bacila svoje dijete u rijeku, nakon što nije mogla naći dadilju. Sličnih je priča vrlo mnogo.

1973. godine, kad je pobačaj prvi put ozakonjen, u Americi je prema procjenama bilo oko 167.000 slučajeva zlostavljanja djece.¹ Prema izvješću američkoga Ministarstva zdravlja i socijalne politike, približno 903.000 djece bili su žrtve zlostavljanja tijekom 2001. godine – što znači da se zlostavljanje umnožilo za više od pet puta.²

Porast zlostavljanja djece još je dramatičniji, budući da se 45 milijuna američke djece, ubijene kirurškim pobačajem (te uz nepoznat broj kemijskih pobačaja), ne računaju kao žrtve zlostavljanja. A ipak, pobačaj je najraniji oblik zlostavljanja djeteta, i nijedan drugi nije smrtonosniji. Argument da se pobačajem sprečava zlostavljanje djeteta, točan je u istome smislu u kojemu je točno da se ubojstvom žene sprečava njezino zlostavljanje. Mrtvi ljudi ne mogu više biti zlostavljani... ali sprečavanje zlostavljanja ubojstvom, iskrivljena je logika.

Zašto su djeca daleko više zlostavljana otkako je pobačaj ozakonjen? Zato što je **pobačaj promijenio način na koji razmišljamo o djeci.**

Što pokazuju studije

»Rađanje više neželjene djece za posljedicu ima više zlostavljanja djece«, uvjeravaju nas zagovornici prava na izbor. Studije, međutim, govore drukčije.

Profesor Edward Leonski, sa Sveučilišta južne Kalifornije, proveo je važnu studiju koja je obuhvatila 674 zlostavljana djeteta. Otkrio je da je 91 posto roditelja željelo to dijete koje su potom zlostavljali.³ Argument zagovornika za pravo na izbor da su neželjena djeca ta koja su predodređena za zlostavljanje može zvučati logično, no najbolji studij urađen na tu temu do danas, pokazuje da to nije točno.

»Studije pokazuju da je zlostavljanje učestalije među majkama koje su ranije imale pobačaj.«⁴ Studije dr. Philipa Neya pokazuju da se to djelomice događa i zbog krivnje i depresije izazvanih pobačajem, koji ometa majčinu sposobnost da se poveže s budućom djecom.⁵ On dokazuje da pobačaj umanjuje urođeno roditeljsko obuzdavanje osjećaja gnjeva prema malenoj djeci.⁶

Kad se odluče na pobačaj, i otac i majka gaze svoj prirodni nagon za brigu o bespomoćnom djetetu. Budući da su potisnuli taj instinkt očuvanja, ne mogu više tako djelotvorno obuzdati ljutnju na bespomoćno novorođenče, jednogodišnjaka koji plače ili na prkos predškolca.⁷

Stav koji vodi u pobačaj potpuno je isti kao stav koji vodi u zlostavljanje djeteta. Povrh toga, ako ne pobaci, majka može gledati svoje jogunasto trogodišnje dijete i reći: »Imala sam te pravo pobaciti.« Njoj dijete duguje sve; ona njemu ništa. Ovo izaziva gnjev zbog zahtjeva za roditeljskim žrtvovanjem. Čak i ako je podsvjesna, logika je neizbježna: Ako je bilo u redu ubiti ovo dijete prije rođenja, jamačno je u redu ošamariti ga sada, u ovo vrijeme.

Od pet tisuća američke djece koja svake godine budu ubijena (ova brojka ne obuhvaća pobačaje), 95 posto ubije jedan ili oba njegova roditelja.⁸ Postoji rasprostranjeno mišljenje da djeca pripadaju roditeljima. Odrasli smatraju da mogu raspolagati sa svojom djecom kako hoće jer na to imaju pravo, budući da ih je društvo uvjerilo da su to pravo imali prije nego što su ta djeca rođena.

Onoga trenutka kad mentalitet zlostavljanja djece zahvati društvo, ne ograničava se samo na jednoj dobnoj skupini. Ako nerođena djeca nisu sigurna, nijedno dijete nije sigurno.

Peter Singer kaže:

Ne postoji neka jasna granica između novorođenčeta, koje očito nije osoba u etički relevantnome smislu, i male-noga djeteta koje to jest. U našoj knjizi *Should the Baby Live?* («Treba li novorođenče živjeti?»), moja kolegica Helga Kuhse i ja predlažemo da se dopusti razdoblje od dvadeset i osam dana nakon rođenja, prije nego što bi se novorođenče prihvatilo kao da ima ista prava na život kao drugi.⁹

Dati djeci pravo na život dvadeset i osam dana nakon rođenja? A zašto ne bismo sačekali šest mjeseci? Ili šest godina? Ubojstvo petogodišnjeg, desetogodišnjeg ili petnaestogodišnjeg djeteta samo je postnatalni pobačaj, zar ne? Kao što je Singer pokazao, utvrdimo li jedanput da je u redu ubiti osobu, logično je da se vrata širom otvaraju za ubojstvo iste te osobe u bilo kojoj njezinoj dobi, iz bilo kojega razloga.

Rješenje za problem udaranja djece izvan maternice nije udaranje iste te djece u maternici. Rješenje za zlostavljanje djece nije u **ranijem** zlostavljanju, već u tome da zlostavljanja uopće nema.

16

Osobno se protiviš pobačaju, ali ipak si za pravo na izbor?

Mnogi ljudi kažu: »Nisam za pobačaj, ali sam za pravo na izbor.« Ali kakva bi bila tvoja reakcija na nekoga tko kaže: »Nisam za silovanje, ali sam za pravo na izbor o silovanju?« Shvaćaš da stanovište te osobe govori da silovanje nikoga ne ozljeđuje i da je katkad opravdano. Ja bih rekao: »Biti za pravo na izbor o silovanju znači biti za silovanje.«

Na potpuno isti način, biti za pravo na izbor o pobačaju znači biti za pobačaj.

Na prvi pogled, slogani s naljepnica imaju smisla: »Protiviš se pobačaju? Nemoj ga imati.« Ta se logika savršeno može primijeniti na let zrakoplovom, igranje nogometa ili jedenje pizze... ali ne i na silovanje, mučenje, otmicu, ili ubojstvo.

Ti si negdje između?

Neki misle da je to što su osobno protiv pobačaja, ali vjeruju da drugi imaju pravo odlučiti za sebe, neka vrsta kompromisa između stavova za pravo na pobačaj i pravo na život. Ali nije. Ljudi koji se zalažu za pravo na izbor glasuju isto kao oni koji se zalažu za pravo na pobačaj. Djetetu koje umire nije važno jesu li oni koji su ga odbili zaštititi za pravo na pobačaj ili »samo« za pravo na izbor o pobačaju.

Jedini dobar razlog za protivljenje pobačaju jest razlog koji nas tjera da se suprotstavimo **drugima** koji to čine – a to je ubojstvo

djeteta. Biti osobno protiv pobačaja, ali štititi pravo drugih na pobačaj, proturječe je samome sebi. To je baš kao da kažeš: »Osobno sam protiv zlostavljanja djece, ali branim pravo svoga susjeda da zlostavlja svoje dijete, jer je to njegov izbor.« Ili: »Osobno sam protiv robovlasništva, ali ako drugi žele držati robove, to se mene ne tiče.« Ili: »Osobno nisam za to da muževi tuku žene, ali ne želim nikome nametati svoju moralnost, stoga sam za pravo na izbor o batinanju žena.«

Voditeljica jedne radio emisije rekla mi je da je vrijeda kad neki ljudi kažu za nju da je za pravo na pobačaj, umjesto da je za pravo na izbor. Pitao sam je, dok je emisija išla uživo: »Zašto ne želite da vas zovu osobom koja je za pravo na pobačaj? Ima li nečega lošeg u pobačaju?« Odgovorila je: »Pobačaj je težak. Nije baš da ga itko želi.« Rekao sam: »Ne razumijem. Što ga čini tako teškim? Zašto netko ne bi želio pobačaj?« Uzvratila je, iznenada vrlo strastveno: »Pa, znate, teško je ubiti svoje dijete!«

Čim je to rekla, bilo joj je jasno da se odala, ali bilo je prekasno. U trenutku neopreznosti otkrila je ono što je znala, ono što **svi** znaju, samo svi ne priznaju: »**Pobačaj je težak iz istoga razloga iz kojega je pogrešan** – zato što je to ubojstvo djeteta«.

A ne postoji dovoljno dobar razlog za ubojstvo djeteta.

Što je a posvajanjem?

Jedna od najvećih ironija pokreta za pravo na izbor u tomu je što su potakli zamisao da žena nema izbora osim pobačaja. Taj bi se pokret mogao u biti zvati i pokretom za pobačaj a ne za izbor. Mnoge će žene posvjedočiti da je za njih »za izbor« zapravo značilo »bez izbora«.

Očevi, majke, momci, muževi, nastavnici, školski savjetnici, liječnici, medicinske sestre, mediji i vršnjaci često vrše pritisak na trudnu djevojku da donese odluku (izbor) za koju joj njezina savjest govori da je pogrešna, odluku koja više pripada drugim ljudima nego njoj. (Ali gdje će svi **oni** biti kad djevojka shvati što je učinila?)

Žele li žene, doista, pobačaj? Frederica Mathewes-Green, bivša predsjednica udruge *Feminists for Life*, kaže: »Nijedna žena ne želi pobačaj onako kako želi sladoled ili *Porsche*. Želi ga kao što životinja, uhvaćena u zamku, želi oglodati vlastitu nogu. Pobačaj je tragičan pokušaj da se izbjegne očajna situacija nasilnim činom i osobnim gubitkom.«¹

Pobačaj nije toliko slobodan izbor, koliko je posljednje sredstvo. Većina se žena ne bi odlučila za pobačaj, da su osjećale da mogu dobiti emocionalnu i materijalnu potporu koja im je trebala.

Gotovo dvije trećine žena koje su imale pobačaj kažu da su bile primorane na to zbog svojih okolnosti, a njih 84 posto tvrde da bi, pod boljim okolnostima, zadržale svoju djecu.²

Alternative koje se rijetko spominju

Nacionalno vijeće za pobačaj procjenjuje da 1,3 milijuna parova čeka na posvajanje djeteta.³ A ipak, dok se u Americi svake godine pobačajem ubije 1,3 milijuna djece, manje od njih 50.000 dostupno je za posvajanje. To znači da je, na svako dijete koje se može posvojiti, drugih tridesetero ubijeno. Na svaki par koji posvoji dijete, još njih četrdeset čeka na red.⁴

Zašto se u društvu, koje cijeni izbor, ne traži od liječnika, znanstvenika, klinika za planiranje obitelji i klinika za pobačaje, da upoznaju žene sa činjenicama o **svim** opcijama koje su im na raspolaganju, uključujući i posvajanje? Jedan nam je prijatelj rekao: »Kad sam radio kao savjetnik u klinici za pobačaje, bio sam potpuno neinformiran o alternativama pobačaju. Nikad nisam savjetovao ženama posvajanje ili zadržavanje djeteta. Bio sam sasvim nesvjestan medicinskih činjenica, uključujući i neznanje o razvoju fetusa. Nisam imao nikakvu obuku o činjeničnome stanju – moj je posao bio samo postarati se da žene završe pobačaj.«

Koliko će žena, s ovakvom vrstom »savjetovanja«, izabrati nešto drugo osim pobačaj? Bivši vlasnici i uposlenici klinike za pobačaje izjavili su da je njihov posao bio »prodati pobačaj« trudnim ženama. Neke klinike, štoviše, upošljavaju stručnjake za marketing da obuče njihovo osoblje za prodaju pobačaja.⁵

Posvajanje je pozitivna alternativa kojom se izbjegava odgovornost podizanja djeteta, dok se istodobno spašava život i obitelj čini sretnom. Tragedija je što je posvajanje tako rijedak izbor, štaviše, veoma se rijetko nudi kao alternativa pobačaju.

Istraživanja provedena u centrima za brigu o trudnoći pokazuju da je emocionalni otpor prema posvajanju najčešća prepreka, koja izranja na površinu među ženama koje su u procesu odlaska na pobačaj.⁶ Razlog zbog kojega posvajanje može biti bolno, isti je kao i razlog zbog kojega je pobačaj tako razoran – u pitanju je ljudski život.

Posvajanje je često negativno predstavljeno u literaturi koja se bavi pravom na izbor. Zagovornice prava na izbor, Carole Ander-

son i Lee Campell, kažu o posvajanju: »Bespotrebno razdvajanje majke i djeteta okrutna je, ali nažalost česta kazna, koja može trajati čitav život.«⁷

I dok posvajanje nazivaju okrutnim, zaboravljaju spomenuti krivnju što je žena osjeća čitav život, kad shvati da je ubila svoje dijete. Teško da je posvajanje kazna za ženu koja osjeća da ne može podizati dijete koje je rodila. Ma koliko se ta situacija činila teškom, ipak je od providjenja poslana alternativa.

Postoji mnogo izvrsnih on-line izvora pomoći,⁸ kao i sveobuhvatna *Encyclopedia of Adoption*, s preko četiri stotine informativnih članaka o svakom vidu posvajanja.⁹ I ženama i djeci dugujemo informiranost o posvajanju.

Pobačaj potkrađa obitelji koje čekaju na posvajanje

Iznošenjem trudnoće do kraja, mlada žena prihvaća odgovornost za svoje odluke. Raste i sazrijeva. Na prošlost može gledati s ponosom i zadovoljstvom, jer je učinila pravu stvar omogućivši svome djetetu i da živi i da ima dobru obitelj. Jasno, posvajanje je samo jedna opcija. Mlada žena može odlučiti zadržati dijete i sama ga podizati. I jedan i drugi izbor mogu biti ispravni.

»Kakva bih ja bila majka da dam dijete na posvajanje?« – pitaju neke žene. Ironija je da će majka koja ne želi dati dijete jer je odveć dragocjeno, umjesto toga isto to dijete ubiti. Pitanje koje si treba postaviti nije: »Kako bih mogla dati svoje dijete na posvajanje?«, već: »Kako bih mogla ubiti svoje dijete pobačajem?« Čak i ako ne može sama voditi brigu o svome djetetu, zar ne može shvatiti da treba dopustiti drugima da ga vole i brinu o njemu? Nažalost, to nije tako jednostavno.

Žena želi da se njezina kriza okonča, a posvajanje izgleda kao da se situacija ostavlja nerazriješenom, »s nesigurnošću i krivnjom, toliko koliko ona u tome trenutku može sagledati, i za nju i za njezino dijete«.¹⁰ Ne samo da će postati majka, već će biti loša majka koja je svoje dijete dala strancima. Može brinuti da je na taj način napustila svoje dijete ili da bi ono moglo biti zlostavljano. Ovdje je logika utemeljena na njezinim željama utkanim u misao

da ako prekine trudnoću, dijete više neće biti dijete, a ona neće biti majka. U stvarnosti, dakako, ne može birati hoće li postati majka, ni je li njezino dijete stvarno – i jedno i drugo su nepromjenjive činjenice. Njezino dijete **jest** stvarno i stoga ona **jest** majka. Jedino je pitanje što će ona, kao majka, učiniti sa svojim djetetom.

Budući da se još nije povezala s djetetom pobačaj se može činiti kao lako rješenje, dok bi opraštanje s njim nakon rođenja bilo emocionalno teško. Ali djetetov je život jednako stvaran i prije povezivanja s njim i poslije. Žena ima tri mogućnosti: roditi dijete i podizati ga, roditi dijete i dati ga drugoj obitelji da skrbi za njega i ubiti svoje dijete. Mada se pobačaj često doima kao najprivlačnije rješenje, u konačnici je najrazornije.

Moramo pomoći mladim ženama da vide podizanje djeteta, posvajanje i pobačaj onakvima kakvi doista jesu. Trebamo im predstaviti davanje na posvajanje kao hrabar izbor, izbor koji će i djetetu i obitelji dati život.

Trudna tinejdžerica koju smo uzeli k sebi imala je dva pobačaja, no dok je bila s nama rodila je to dijete i dala ga na posvajanje. Nije bilo lako, no ta mi je predivna žena godinama kasnije rekla: »Sad kad se osvrnem na tri djeteta koja više nemam, osjećaji su posve različiti. Dvoje koje sam pobacila ispunjavaju me tugom i žaljenjem. Ali kad pomislim na dijete koje sam dala na posvajanje, ispunjena sam radošću, jer znam da ga podiže obitelj koja ga je željela.«

Kršćanska bi zajednica trebala uskladiti napore da nadvlada negativan spin o posvajanju. Trebamo o tome govoriti pozitivno te pokazati visoko poštovanje prema mladim ženama koje daju svoju djecu na posvajanje. Trebamo javno iskazati poštovanje obiteljima koje posvajaju djecu i blagoslivljati posvojene. Trebamo istaknuti izvrsne izvore pomoći koje imamo za posvajanje i proslavljati svako posvojenje u našim crkvama. Samo tako možemo pomoći mladim ženama da shvate kako je posvajanje hrabar izbor, na kojemu će kasnije i one i njihova djeca biti veoma zahvalni.

Pokret za pravo na izbor sebe je na kraju doveo do značenja da izbora nema ili da je veoma slab. Ali posvajanje nudi izbor koji

je mudar, samilostan i u najboljem interesu **svih** zainteresiranih strana.

Dio 5.

Duhovni izgledi i
moćnosti

Može li Bog oprostiti pobačaj?

Milijuni žena i muškaraca, kako u crkvi tako i uopće u društvu, pati od krivnje zbog pobačaja. Kao što smo vidjeli u poglavlju 1, dvije trećine žena koje namjerno prekinu trudnoću izjašnjavaju se kao protestantkinje ili katolkinje. Gotovo jedna od pet žena koja je imala pobačaj tvrdi da je evanđeoska kršćanka.¹ Mnogi očevi pobačene djece također su dio naših crkava.

Ako si žena koja je imala pobačaj, ili si savjetovala drugu ženu da ode na pobačaj, ovo je poglavlje za tebe. Ako si muškarac koji je bio uključen u odluku o pobačaju – bilo da se radilo o tvojoj djevojci, ženi, kćeri, ili nekome drugom – ovo je poglavlje i za tebe.

Kontraproduktivno je pokušati otkloniti osjećaj krivnje, a ne pozabaviti se onim što je krivnju prouzročilo. Drugi mogu reći: »Nemaš se zašto osjećati krivom«, ali ti znaš da nije tako. Osjećaj krivnje možeš izbjeći samo nijekanjem stvarnosti. A nijekanje te vodi u emocionalni kolaps svaki put kad te nešto podsjeti na dijete koje si nekoć nosila. Trebaš trajno rješenje za problem krivnje, rješenje utemeljeno na stvarnosti, a ne na pretvaranju.

Budući da Biblija nudi takvo rješenje, citirat ću iz nje. Zamoli vođu svoje crkve, vođu ženske grupe, kršćanskoga prijatelja ili člana obitelji da ti pomogne razumjeti.

Kristovo djelo

Dobra je vijest da te Bog ljubi i želi ti oprostiti pobačaj, bilo da si znala što činiš ili da nisi. Ali prije nego što možemo biti zahvalni za dobru vijest, moramo upoznati onu lošu. Loša je vijest da postoji stvarna moralna krivnja, te da smo svi krivi za mnoge moralne prekršaje pred Bogom, od kojih je pobačaj samo jedan. »Jer su svi sagriješili i lišeni su Božje slave« (Rimljanima 3,23).

Sagriješiti znači otpasti od Božjih svetih standarda. To nas odvaja od zajedništva s njim (Izaija 59,2). Grieh nas vara, tjera nas da mislimo da je pogrešno ispravno, a ispravno pogrešno (Izreke 14,12). »Jer je plaća grijeha smrt, a milosni dar Božji jest život vječni u Kristu Isusu, Gospodinu našem« (Rimljanima 6,23).

Isus Krist, Božji Sin, toliko nas je ljubio da je postao dio ljudske rase, kako bi nas oslobodio od grijeha (Ivan 3,16). On se poistovjetio s nama u našim slabostima, ali nije se uprljao našim grijehom (Hebrejima 2,17–18; 4,15–16). Isus je umro na križu kao jedini koji je bio dostojan platiti kaznu za naše grijehe, što ju je zahtijevala Božja svetost (2 Korinćanima 5,21). Ustao je iz groba, pobijedivši grijeh i smrt (1 Korinćanima 15,3–4.54–57).

Kad je Krist umro za naše grijehe na križu, rekao je: »Svršeno je!« (Ivan 19,30). Grčka riječ koja se prevodi kao »svršeno je« bila je ispisivana preko potvrde o dugu, kad je taj dug otpuštan. Značila je »plaćeno u potpunosti«. Krist je umro kako bi u potpunosti platio naš dug.

Potpuno oproštenje

Zbog Kristova djela na križu u naše ime, Bog nam besplatno nudi oproštenje. Navest ću samo nekoliko tih ponuda:

Ne postupa s nama po grijesima našim niti nam plaća po našim krivnjama.

Kako je istok daleko od zapada, tako udaljuje od nas bezakonja naša.

Kako se otac smiluje dječici, tako se Jahve smiluje onima što ga se boje. (*Psalam 103,10.12–13*)

Ako priznajemo svoje grijehе, vjeran je on i pravedan: oprostit će nam grijehе i očistiti nas od svake nepravедnosti. (*1 Ivanova 1,9*)

Sad, dakle, nema više никакve osude onima koji su u Kristu Isusu. (*Rimljanima 8,1*)

Dar koji se ne može zaslužiti

Spasenje je dar – »Da, milošću ste spašeni – po vjeri. To ne dolazi od vas; to je dar Božji! To ne dolazi od djela, da se tko ne bi hvalisao« (Efežanima 2,8–9). Taj se dar ne može zaraditi, steći, postići ili zaslužiti. Ne ovisi o našim zaslugama, vrijednosti ili trudu, već samo o Kristovoj žrtvi za nas.

Bog nam nudi dar oprostjenja i vječnoga života, no on nam ne pripada automatski. Da bismo imali taj dar, moramo odlučiti prihvatiti ga.

Možda misliš: »Ali ja ne zaslužujem oprostjenje nakon svega što sam učinila.« I to je savršeno točno. Nitko od nas ne zaslužuje oprostjenje. Da smo ga zaslužili, ne bi nam bilo potrebno. U tome je poanta milosti. Krist je dobio na križu ono što smo mi zaslužili, kako bismo mi mogli dobiti ono što nismo zaslužili – čistu prošlost, nov početak.

Onoga trenutka kad primimo oprostjenje, možemo s radošću očekivati da ćemo provesti vječnost s Kristom i našom duhovnom obitelji (Ivan 14,1–3; Otkrivenje 20,11–22,6). Možeš se radovati i ponovnom sjedinjenju u nebu sa svojim voljenima koji su pokriveni Kristovom krvlju (1 Solunjanima 4,13–18).

Nema potrebe zadržavati se na prošlim grijesima

Promiskuitetna je žena plakala kraj Kristovih nogu, ljubila ih i brisala svojom kosom. Promatraču koji ju je osuđivao, Isus je

rekao: »Zato, kažem ti, oprošteni su joj grijesi, i to mnogi, jer je pokazala mnogo ljubavi« (Luka 7,47). Isus nudi isto oprostjenje svima nama.

Bog ne želi da ideš kroz život kažnjavajući se zbog pobačaja ili bilo čega drugog lošeg što si učinila. Tvoj je dio prihvatiti Kristovo ispaštanje, a ne ponavljati ga. Isus je onoj nemoralnoj ženi rekao: »Oprošteni su ti grijesi... Tvoja te vjera spasila. Hajde u miru!« (Luka 7,48.50). Mnoge žene koje je društvo bilo odbacilo dolazile su k Isusu, a on ih je primao samilosno, opraštajući im.

Ma što da si učinila, nijedan grijeh nije izvan dosega Božje milosti. On nas je vidio u našem najgorem stanju, a ipak nas ljubi. Njegovoj praštajućoj milosti nema granica. A ne postoji sloboda kao što je sloboda oprostjenja.

Možda ćeš se, čim priznaš svoje grijehe, osjećati očišćeno, a možda ćeš trebati pomoć da prođeš kroz to. Kako god bilo, oprošteno ti je. Moraš pokušati zaboraviti ono što je ostalo za tobom i okrenuti se pozitivnoj budućnosti koju ti je Krist omogućio (Filiplijanima 3,13–14). Svaki put kad počnemo osjećati da nam nije oprošteno, vrijeme je da se vratimo Bibliji i podsjetimo sami sebe i jedni druge na Božje oprostjenje.

Uključivanje u grupu za postabortivno iscjeljenje može ti mnogo pomoći. Postoje postabortivni skupovi za proučavanje Biblije namijenjeni ženama, i drugi, namijenjeni muškarcima. Na raspolaganju su ti i mnogi on-line izvori pomoći, za pronalaženje grupe za podršku koja ti je potrebna.²

Poslije oprostjenja treba donositi ispravne odluke

Mnoge žene koje su imale pobačaj ostaju ispunjene razumljivim ogorčenjem prema muškarcu koji ih je iskoristio ili zlostavljao, prema roditeljima koji su vršili pritisak na njih da pobace, kao i prema onima koji su ih naveli da donesu odluku koja je dovela do smrti njihova djeteta. Ali Bog očekuje da isto kao što je on oprostio nama, i mi oprostimo drugima (Matej 6,14–15).

Trebaš postati zdrav dio zajednice koja ima iscjeljujući učinak na druge, dio obitelji kršćana koja se zove Crkva. (Ako si već u

crkvi, reci nekome za svoj pobačaj, kako bi dobila pomoć koju točno trebaš.) Možda se zbog svoje prošlosti osjećaš neugodno među kršćanima. No ne bi trebala. Prava crkva, usmjerena na Krista, nije vitrina za svece, već bolnica za grešnike. Neće te nitko suditi ni osuđivati za grijehе koje je Krist oprostio. Ljudi kojima si se pridružila jednako su ljudska bića i jednako nesavršeni kao ti. Većina ljudi koji idu u crkvu nisu oholi samopravednici. One koji jesu treba žaliti, jer ne razumiju Božju milost.

Dobra će crkva naučavati istine iz Biblije i pružit će ti ljubav, prihvaćanje i potporu. Ako ne možeš pronaći takvu crkvu na svome području, kontaktiraj našu organizaciju putem adrese koja se nalazi na kraju ove knjige i mi ćemo ti rado pomoći.

Zdrav korak koji možeš napraviti jest posezanje ka drugim ženama koje se bore s neželjenom trudnoćom. Bog naposljetku može upotrijebiti tvoje iskustvo kako bi te opremio da pomažeš drugima i posvjedočiš im Božju ljubav. Moja žena i ja imamo mnogo dobrih prijateljica koje su imale pobačaj. Svojim trudom i brigom, zalažući se za pravo na život, pružile su drugim ženama pomoć koju bi željele da je netko pružio njima. Pričajući svoje priče, ne spašavaju samo živote djece i majke od boli zbog pobačaja, već im to pomaže da i same iskuse iscjeljenje. Isto može biti i s tobom.

Je li borba protiv pobačaja odvrćanje od velikog poslanja ili je dio njega?

Mnogi dobronamjerni kršćani vjeruju da crkve ne bi trebale spominjati pobačaj. Neki kažu da razgovor o pobačaju tjera ljude da osjećaju krivnju. Ali razlog za razgovor o tome jest da se **spriječi** i pobačaj i krivnja koju on donosi, te da se ponudi pomoć i nada onima koje muči krivnja i koji trebaju oslobođenje. To što su nam crkve pune ljudi koji su bili upetljani u pobačaj, slab je razlog za šutnju o tome. Zapravo je to najbolji razlog da se izravno pozabavimo tim pitanjem, te da ponudimo nadu, pomoć i potporu, onoliko koliko možemo.

Student teologije iz moje crkve rekao mi je nešto što sam često slušao, u ovom ili onom obliku: »Problemi kao što je pobačaj, samo nas odvrćaju od najvažnijega.«

»A što je to najvažnije?« – upitao sam.

»Veliko poslanje«, rekao je. »Pridobijanje ljudi za Krista. To trebamo činiti. Sve drugo je odvrćanje.«

Mislio je na Kristove riječi u Evanđelju po Mateju 28,19–20: »Zato idite i učinite sve narode učenicima mojim! Krstite ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga! Učite ih da vrše sve što sam vam zapovjedio!«

Je li bio u pravu? Je li naša borba protiv pobačaja odvrćanje od velikog poslanja... ili je dio njega?

Čovjek koji se zvao William

Prije dvije stotine godina živio je jedan Englez koji se zvao William. Bio je otvoreni protivnik ropstva i bojkotirao je šećer s Kariba (tada Zapadnoindijski otoci ili Zapadna Indija), jer je on bio proizvod rada robova. William je osjetio da Bog želi da pođe u Indiju, gdje je na svoj užas otkrio da mnogi Hindusi izlažu svoju novorođenčad smrti. Također su napuštali slabe, bolesne i gubave. Britanske vlasti u Indiji gledale su na drugu stranu jer se nisu htjeli miješati u njihovu kulturu ili religiju, ali William je smatrao da se mora umiješati jer su ljudi umirali.

Jednoga je dana William prisustvovao običaju koji se zove *sati*, kad se udovica živa spaljuje na pogrebnoj lomači, zajedno sa svojim mrtvim mužem. Gledajući jednu takvu smrt, stao je pred ljude koji su se okupili da spale živu ženu i rekao im da je taj običaj pogrešan. Poveo je grupu misionara u prosvjede. Zakazavao je javne rasprave na tu temu, kako bi iznio na vidjelo Božje gledište.

U nedjelju ujutro, 6. prosinca 1826. godine, nakon dugih godina rada i borbe, primio je zvanični ukaz o zabrani spaljivanja udovica. Trebao je to jutro prema rasporedu propovijedati u crkvi, ali nije. Umjesto toga, cijeli je dan posvetio prevođenju ukaza na bengalski jezik, jer je znao da u međuvremenu mnogi životi vise o koncu.

Neki su kritizirali Williama zbog njegova moralnog i političkog djelovanja. Rekli su: »Nisi zato ovdje. Nisi na to pozvan. Usredotoči se na najvažnije. Samo propovijedaj Evanđelje i moli se.«

Tko je bio taj društveni aktivist, tako silno zabrinut za moralnost, zakone i spašavanje ljudskih života? Njegovo je ime bilo William Carey, danas poznat kao »otac suvremene misije«. Kad razmišljamo o velikom poslanju i suvremenom misionarskom pokretu, nijedno se ime ne ističe tako kao njegovo.

Carey je otišao u Indiju kako bi pridobio ljude za Krista i poučavao ih, ne samo svjedočenjem Evanđelja, već tako što će živjeti po Evanđelju – što je uključivalo i posredovanje za živote ljudi i težak rad, kako bi se promijenilo mišljenje javnosti i opaki zakoni.

Trag koji treba slijediti

John Wesley aktivno se suprotstavljao ropstvu. Charles Finney imao je glavnu ulogu u ilegalnom prebacivanju robova u slobodu kroz mrežu podzemne željeznice, dok su ga njegovi drugovi kršćani kritizirali zbog građanske neposlušnosti. D. L. Moody je otvarao domove za siromašne djevojke, spašavajući ih tako od iskorištavanja. Charles Spurgeon je gradio kuće kako bi pomogao da se zbrinu starije žene, te kako bi spasio siročiće s londonskih ulica. Amy Carmichael je posredovala za seksualno iskorištavane djevojke u Indiji, spašavajući ih od hramskoga prostituiranja. Podigla im je domove, škole, bolnice.

Svi su ovi kršćani poznati kao misionari i evangelisti – ljudi koji su ispunjavali veliko poslanje. A mi, ipak, rijetko obraćamo pozornost na njihovu radikalnu predanost osobnom i društvenom posredovanju za slabe, potrebite i iskorištavane.

Možda je njihova evangelizacija bila učinkovita jer su živjeli Evanđelje koje su propovijedali. Nema sukoba između Evanđelja i društvene brige, te osobnog posredovanja za potrebite. Zapravo, među ovim postoji izravna veza.

Dio »najvažnijega«

Trebamo nastojati spasiti živote, iz prostog razloga što nam Biblija iz koje naše crkve propovijedaju svakoga tjedna, kaže da to činimo:

Izbavi one koje vode u smrt; i spasavaj one koji posrćući idu na stratište. (*Izreke 24,11*)

Štitite slaba i sirotu, vratite pravicu jadniku i siromahu! (*Psalam 82,3*)

Ljubi svoga bližnjega kao samoga sebe! (*Matej 19,19*)

Božji je narod dužan na poseban način brinuti o ženama bez muževa i djeci bez očeva (Jakovljeva 1,27). Tko je bliže ovome opisu od neudane žene i njezina nerođena djeteta?

U Evanđelju po Luki 10,25 čitamo o učitelju Zakona koji je pitao: »Što moram činiti da baštinim život vječni?« Isus mu je odgovorio: »Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom, svom snagom svojom i svom pameću svojom, a svoga bližnjega kao samoga sebe« (stih 27). Isus je rekao da je ljubav prema Bogu prva i najveća zapovijed, a ljubav prema bližnjemu druga po redu i jednaka prvoj (Matej 22,37–39). Zato veliko poslanje samo po sebi nije najveća zapovijed, već je dio zapovijedi o ljubavi prema Bogu i svome bližnjemu.

Ništa ne otvara vrata za evangelizaciju tako kako to čini izlaženje u susret nečijim potrebama. Studenti koji drže predavanja o pobačaju kasnije imaju razgovore sa slušateljima, a ti razgovori uvijek mogu odvesti u svjedočenje Evanđelja. Oni koji rade u centrima za trudnoću imaju izvrsne prilike za svjedočenje o Kristu, baš kao i oni koji dijele literaturu u klinikama za pobačaje i odlaze u kampuse kako bi poučavali o pobačaju. Ljudi koji otvore svoj dom trudnoj ženi pokazuju ljubav koja vodi u svjedočenje Evanđelja. Ma kojoj potrebi izašli u susret, uz takav čin, evangelizacija postaje i prirodna i vjerodostojna.

Tri perspektive velikog poslanja

Trebamo uzeti u obzir tri perspektive, kako bismo shvatili odnos između napora što ga čine borci za pravo na život i velikog poslanja.

Prvo, veliko poslanje je središnja zapovijed, ali Isus je neku drugu zapovijed označio najvećom. Veliko poslanje je zapravo samo produžetak zapovijedi o ljubavi prema Bogu i bližnjima.

Drugo, čak i da je sve na što se odnosi veliko poslanje samo evangelizacija, zauzimanje za one čiji su životi u opasnosti opet bi se u to uklopilo, jer uveliko otvara vrata evangelizaciji.

Treće, Isus nam u svome velikom poslanju nije rekao samo da evangeliziramo, već je dodao: »Učite ih da vrše sve što sam vam zapovjedio« (Matej 28,20). Nije rekao samo da ih učimo da **vjeruju**, već da ih učimo da **vrše**.

Isus nam zapovijeda da budemo samilosni te da požrtvovano djelujemo u korist slabih i potrebitih. To je, dakle, dio onoga – »sve što sam vam zapovjedio«. Ako ne poslušamo u tome dijelu i ne izvršimo ga, te ako ne naučimo druge vršiti sve što nam je Krist zapovjedio, ne ispunjavamo veliko poslanje.

Ako crkva ne posreduje za nerođenu djecu i njihove majke, i ako ne poučimo naše ljude kako da im pomognu, tad ne ispunjavamo veliko poslanje.

Crkve trebaju biti kralježnica Božjega djela za potrebite. Ako tvoja crkva ne radi dovoljno za nerođene i njihove majke, tad možda Bog poziva tebe da istupiš i pomogneš njoj i njezinim vođama da uzmu udjela u ovoj važnoj službi.

20

Kako ja mogu pomoći nerođenoj djeci i njihovim majkama?

Diljem svijeta postoji mnogo izvrsnih organizacija koje se zalažu za pravo na život. Specijalizirane su za razne vrste djelatnosti, u koje spadaju: poučavanje o apstinenciji, poučavanje o fetalnom razvoju, savjetovanje trudnica, utjecaj na zakonodavstvo, ponuda posvajanja, suočavanje naše kulture s prenatalnim holokaustom, štrajkovi pred klinikama za pobačaje, širenje znanstvenih i psiholoških studija, molitve, savjetovanje na ulici ispred klinika za pobačaje te pružanje pomoći ženama nakon pobačaja, kao i muškarcima koji su bili dijelom te odluke. Postoje obučeni konzultanti koji dvadeset i četiri sata dnevno nude savjetovanje i odgovaraju na pitanja preko besplatnoga telefonskog broja i e-maila.¹

Molba za jedinstvo u borbi za pravo na život

Imao sam tu privilegiju da preko dvadeset godina radim i promatram rad raznih organizacija i udruga koje se zalažu za pravo na život. Vidio sam veliku snagu u različitim pristupima koji dopiru do različitih slušatelja i privlače različite volontere i pristaše.

Razumljivo je da su svi ti ljudi strastveni u vezi svoga posla, te da katkad pretpostavljaju da je njihov oblik službe u borbi za pravo na život najvažniji, najispravniji ili štoviše, **jedini**. Ovo je tako kratkovidno, kao što bi bilo da vojnik kaže da mornarica nije napredna, ili da mornar kaže da rendžeri ne rade ništa značajno,

te da svi trebaju biti u mornarici. Zadaća u borbi protiv pobačaja golema je i ima mnogo lica, tako da zahtijeva mnogo različitih strategija. **Ne trebamo** svi nastojati obaviti istu stvar.

Primili smo zapovijed: »Na kraju, svi budite jednodušni, puni suosjećanja, bratske ljubavi, milosrđa i poniznosti!« (1 Petrova 3,8). Ponizan um i nježno srce brzo uče od drugih koji imaju drukčiju osobnost, darove, žar i strategije. Trebamo krotkost, strpljenje, ljubav, mir i jedinstvo (Efežanima 4,1–6).

Godinama sam vodio dvomjesečne sastanke vođa raznih grupa koje sudjeluju u borbi za pravo na život. Učili smo jedni od drugih. Međusobno smo dijelili znanje i shvaćanje. Osnovali smo službe u kojima smo mogli surađivati i otkrili da nastojimo načiniti materijal i programe koje druge grupe već imaju. Mnogi su mi ljudi govorili da nikad nisu shvaćali neke druge grupe, te su na njihov pristup gledali s podozrenjem. Čak su se osjećali natjecateljski. Ali kako su počeli upoznavati te ljude, vidjeli su što je u njihovu srcu i shvatili što su im ciljevi. Zavoljeli su svoju braću i sestre koje je Bog pozvao na drukčiji vid službe u borbi protiv pobačaja i bili su im zahvalni na njihovu radu.

Potraži organizaciju koja će najviše odgovarati tvome društvenom statusu, okruženju, iskustvu, osobnosti, darovima i osjećaju za Božji poziv. Na raspolaganju imaš dosta informacija o raznim organizacijama i udrugama koje se zalažu za pravo na život, i to na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.² Ako trebaš pomoć u pronalaženju takve grupe u svome području, kontaktiraj naš ured kako bismo ti pomogli.³

Što možeš učiniti

Ako si dio crkve koja je usmjerena na Krista i rukovodi se biblijskim učenjem, razgovaraj sa svojim vođama i zatraži od njih informacije o ovoj vrsti službe u tvojoj crkvi i zajednici. (Ako nisi dio takve crkve, pridruži se nekoj.) Moramo se oduprijeti dojmu tipa: »Ja sam samo jedna osoba, mi smo samo jedna mala crkva, ne možemo ništa promijeniti.« Ne možeš ukloniti potrebu, ali Bog

te može upotrijebiti da izađeš u susret potrebama na koje naiđeš na svome putu. Kako se pomaže milijunima potrebitih ljudi? Jednom po jednom.

Sljedeći spisak ne predstavlja nešto što svi moraju učiniti, već je više izbornik iz kojega svatko može primijeniti ono što najviše odgovara njegovim darovima i mogućnostima:

1. *Otvori svoj dom.* Pomozi trudnoj djevojci ili primi »neželjeno« dijetu k sebi, bilo kao hranitelj, bilo na posvojenje. Možeš posvetiti jedan dan u tjednu za čuvanje djece samohranih majki.
2. *Daruj svoje vrijeme, talente i službu.* Brini se za trudnice, novorođenčad, djecu koju su rodile majke narkomanke, za siročiće, za hendikepirane, stare, beskućnike i druge ljude u potrebi. Podari svoje vrijeme, potrebnu opremu, namještaj, odjeću, profesionalne vještine i novac centrima za praćenje trudnoće, posvojiteljskim službama, ženskim domovima, agencijama koje se bave apstinencijom, te obrazovnim i političkim organizacijama i drugim grupama koje se zalažu za pravo na život. Pokosi im travu, očisti mjesto gdje žive, popravi vodovodne instalacije, dizajniraj im internetsku stranicu, popravi im računalo.
3. *Budi inicijator.* Ako u tvojoj blizini nema službe koja se zalaže za pravo na život, razmisli o mogućnosti da joj ti budeš osnivač. Udruži se s drugima. Razmisli o iznajmljivanju prostora pokraj klinike za pobačaje ili centra za planiranje obitelji. Osnuj kliniku za savjetovanje o trudnoći ili informativni centar koji će se zalagati za pravo na život. Napravi pomen nerođenima, možda u vidu vrta od ruža. To možeš učiniti na imanju svoje crkve ili negdje u svojoj zajednici.⁴
4. *Temeljno se informiraj.* Upoznaj se sa činjenicama, kako bi unaprijed mogla/ao dati najbolji odgovor na argumente

onih koji se zalažu za pravo na izbor.⁵ Imaš na raspolaganju mnoštvo knjiga, kazeta i video materijala, kao i izvrsnih (obično besplatnih) brošura. Postoji i mnogo izvanrednih internetskih stranica koje su posvećene borbi za pravo na život.⁶ Dok se broj kirurških pobačaja smanjuje, sve više raste broj onih kemijskih. Informiraj se o kemijskim sredstvima za prekid trudnoće, uključujući i abortivnu pilulu RU-486. Istraži Norplant, Depo-Provera pilule, Mini-Pill, pa čak i pilule za kontracepciju – mada su ovo prevashodno kontraceptivi, katkad omogućavaju začecje, ali mogu spriječiti tek začeto dijete da se ukopa u zid maternice, te na taj način izazivaju rani pobačaj.⁷ Dovoljno se informiraj, kako bi mogla/ao izvući vlastiti zaključak.

5. *Razgovaraj sa svojim prijateljima, susjedima i suradnicima.* Ljubazno potakni druge da ponovno razmisle o svojim pretpostavkama. Daj im primjerak ove knjige, a neke stranice obilježi, kako bi im privukle pozornost. Prouči opširnije ovo pitanje (autorova knjiga *ProLife Answers to ProChoice Arguments* opširnije govori o ovoj temi i za sada je dostupna samo na engleskome jeziku). Podijeli im romane i priče na temu prava na život. (Za one koji govore engleski, tu su knjige: *The Atonement Child* od Francine Rivers, *Tears in a Bottle* od Sylvie Bambola te autorova knjiga *Deadline*.)
6. *Promiči rasprave o pobačaju.* Idi na internetske *chat rooms* u kojima se govori o pravu na život. Razmisli i o otvaranju vlastite internetske stranice na temu pobačaja i borbe protiv njega. Pozivaj i razgovaraj u emisijama koje obrađuju ovu temu. Traži jednako vrijeme na televiziji i radio postajama za pristup prava na život kao što ga daju zagovornicima prava na izbor. Poruči i dijeli literaturu o pravu na život. Nemoj šutjeti, govori – kako glasna gomila zagovornika prava na izbor ne bi ostala neosporena. Već sam ranije u svojoj knjizi *The Grace and Truth Paradox*

rekao, i sada ponavljam, da je veoma važno temi kao što je pobačaj pristupiti na kristolik način. Isus je nama pristupio pun milosti i istine (Ivan 1,14). Želimo li da ljudi vide Krista u nama, moramo im pružiti istinu u milosti.

7. *Piši pisma.* Neka pisma budu uljudna, sažeta, točna i vrijedna pamćenja. Možeš navesti i kratke dijelove iz ove knjige, kao i opširnije, za sada samo na engleskome, iz knjige *ProLife Answers*. Pisma napisana uredniku nekog nacionalnog časopisa ili većih novina može pročitati na tisuće ljudi.
8. *Potiči bojkot poslovanja klinika za pobačaje.* Kontaktiraj utjecajne ljude, uključujući vlasnike zgrada, stanova i poslovnih prostora, poslovne ljude, zastupnike osiguranja, dobavljače medicinske opreme i druge koji pružaju slične usluge, te im ljubazno reci da ne možeš čiste savjesti podupirati one koji su svoje usluge stavili u službu ubijanja djece.
9. *Budi aktivna/an u političkome procesu.* Sastani se sa svojim predstavnicima i podijeli s njima svoja razmišljanja o pobačaju. Organiziraj potpisivanje peticije u kojoj će se podržati borba za pravo na život. Kandidiraj se za neku političku dužnost, školski odbor ili neku funkciju u svome okrugu. Podrži svojim vremenom i novcem kandidate koji se zalažu za pravo na život. Glasuj.
10. *Pridruži se borcima za pravo na život u svojoj crkvi, ili organiziraj takvu grupu ako ne postoji.* Zatraži smjernice od svojih vođa. Daj im literaturu, zamoli ih da pogledaju video snimke. Pozovi pozitivne ljude koji daju podršku drugim crkvenim službama da ti pomognu oblikovati i primijeniti plan obrazovanja o pobačaju i mobiliziranju ljudi u borbu protiv njega. Zatraži periodične posebne priloge za službu borbe za pravo na život. Obezbijedi biltene i

literaturu za svoju crkvu, koju će njezini članovi dijeliti tijekom određenih manifestacija (u Americi je to Tjedan svetosti ljudskoga života⁸). Kupi gomilu primjeraka ove knjige (»Pravo na život«) i podijeli ih svima u svojoj crkvi. (Sav honorar od ove knjige ide u službu borbe za pravo na život; ništa ne ide autoru.) Žele li vođe tvoje crkve pomoć u pripremi propovijedi na temu pobačaja, ponudi se da im obezbijediš neki od mnoštva materijala koji ti je na raspolaganju.⁹

11. *Iskoristi izvrstan materijal o pravu na život.* Prikaži na bogoslužju ili na nekom crkvenom sastanku video izdanja kao što je, na primjer, »Life is Sacred«¹⁰. Razmisli o prikazivanju videa koji opisuje pobačaj.¹¹ (Pripremi ljude i upozori ih unaprijed da filmovi nisu za djecu.) Podijeli informacije o načinu na koji se može stupiti u kontakt s raznim grupama koje se bore za pravo na život u tvojoj zajednici. Postavi štand ili plakat s brojem koji trudnice mogu pozvati, ako takav broj postoji u tvojoj zajednici. Osnuj grupu koja će davati savjete na ulici; planiraj molitveno bdijenje ili prosvjed. Kontaktiraj grupe koje se zalažu za pravo na život na tvome području. Oni znaju mnogo toga što ti ne znaš i bit će im drago što ti mogu pomoći.
12. *Moli se svakodnevno za službe koje se bore za pravo na život, za crkve, crkvene vođe, majke i djecu.* Organiziraj vlastitu molitvenu grupu. Ako želimo tamu ubojstva djece nadvladati svjetlom istine u samilosti, to zahtijeva vođenje duhovnoga rata u kojemu se bori poniznom i ustrajnom molitvom (Efežanima 6,10–20).
13. *Daruj organizacije koje se zalažu za pravo na život.* Vidio sam kako se zatvaraju mnoge službe koje su se borile za pravo na život. U gotovo svakom slučaju otišao sam s takvoga mjesta impresioniran njihovim djelovanjem, onim

što su učinili i promjenom koju su izazvali. Potičem tebe i tvoju crkvu da nađete nekoliko organizacija na svome području koje su u službi prava na život, ili neku takvu nacionalnu ili međunarodnu organizaciju i velikodušno je darujte.

*Zapitaj se: Što bih, pet minuta nakon smrti, željela da sam dala bespomoćnima, dok sam za to još uvijek imala prilike? Zašto ne bismo proveli ostatak života zatvarajući jaz između onoga što bismo željeli da smo dali i onoga što **dajemo?***

Imamo kratku priliku – životni vijek na zemlji – kako bismo upotrijebili ono što imamo i učinili nešto za vječnost. Predstavi si sliku trenutka u nebu, i razmisli kako ćeš se osjećati kad ti netko priđe i široko se osmjehujući, kaže: »Hvala ti! Tvoji su darovi pomogli da se spasi moj život i život moje djece.«

O autoru

Randy Alcorn je istraživač i autor dvadeset bestselera. U dokumentarnu literaturu koju je priredio, spadaju: *The Grace and Truth Paradox*, *The Treasure Principle* i *ProLife Answers to ProChoice Arguments*. Romani su sljedeći: *Deadline*, *Dominion*, *The Ishbane Conspiracy* i knjiga za koju je nagrađen zlatnom medaljom, *Safely Home*. Randy, otac dviju udanih kćeri, Karine Franklin i Angele Stump, živi u Greshamu, u državi Oregon, sa svojom ženom Nanci, koja je istodobno i njegov najbolji prijatelj. Osnivač je i rukovoditelj organizacije *Eternal Perspective Ministries*, koju možeš kontaktirati putem interneta: www.epm.org, na telefonski broj u Sjedinjenim Državama: 503-668-5200, ili na adresu: 39085 Pioneer Blvd., Suite 206, Sandy, OR 97055.

Bilješke

1. poglavlje

1. Gallup: »Sedamdeset i dva posto tinejdžera kažu da je pobačaj pogrešan.« 24. 11. 2003. WorldNetDaily.com
2. »Novo nacionalno istraživanje o pobačaju pokazuje da je većina Amerikanaca za pravo na život«, (prosinac, 2003. g. Zogby International Poll, postavljeno 16. siječnja 2004. g., 209.157.64.200/focus/fnews/1062123/posts).
3. 23. siječnja 1994., »Young People Swell Crowd at Washington March for Life«, 209.157.64.200/focus/freligion/1064531/posts.
4. Vidi: www.standupgirl.com.
5. »Abortion: Facts at a Glance« (New York: Planned Parenthood of America), 1.
6. The Alan Guttmacher Institute website, www.agi-usa.org/pubs/fb_induced_abortion.html; *Facts in Brief*, rev. veljača, 2000.
7. Alan Guttmacher Institute, »Induced Abortion«, *Facts in Brief*, veljača, 2002.
8. James Patterson i Peter Kim, *The Day America Told the Truth* (New York: Prentice Hall Press, 1991.), 32.
9. Lydia Saad, »Americans Divided Over Abortion Debate«, 18. svibnja, 1999., Gallup News Service Poll Releases; www.gallup.com/content/login.aspx?ci=3847.
10. *Family Planning Perspectives*, srpanj-kolovoz 1996., 12.
11. Randy Alcorn, *ProLife Answers to ProChoice Arguments* (Sisters, OR: Multnomah Publishers, 2000.), 3 13–22; »Biblical Perspectives on Unborn Children«: www.epm.org/articles/aborbibl.html.

2. poglavlje

1. »Gallup otkriva da dvije trećine Amerikanaca vjeruju da je pobačaj moralno pogrešan«, lipanj, 2003., www.lifesite.net/ldn/2003/jun/03060308.html.
2. Paul Swope, »Abortion: A Failure to Communicate«, *First Things*, travanj 1998., 31–35. Vidi: www.firstthings.com/ftissues/ft9804/articles/swope.html.

3. poglavlje

1. »Subcommittee on Separation of Powers to Senate Judiciary Committee« S-158, Report, 97th Cong., 1. sesija, 1981.
2. Isto.
3. Isto.
4. *Lovejoy Surgi center v. Advocates for Life Ministries*, et al., 1989, svjedočenje Aileena Klasa.
5. Alexander Tsiaras, *From Conception to Birth: A Life Unfolds* (New York: Doubleday, 2002).
6. *Missouri Revised Statutes*, poglavlje 1, »Laws in Force and Construction of Statutes«, odjeljak 1.205, 28. kolovoza, 2003. Vidi: www.moga.state.mo.us/statutes/C000-099/0010000205.htm.
7. R. Houwink, *Data: Mirrors of Science* (New York: American Elsevier Publishing Co., Inc., 1970), 104–190.
8. Lennart Nilsson, »Drama of Life Before Birth«, *Life*, 30. travnja, 1965.
9. »The Facts of Life« (Norcross, GA: Human Development Resource Council), 2.
10. Vincent J. Collins, »Fetal Pain and Abortion: The Medical Evidence«, *Studies in Law and Medicine* (Chicago: Americans United for Life, 1984.), 6–7.
11. Vidi: *Newsweek*, 9. lipnja 2003., »The War Over Fetal Rights«, 40–47.
12. Ovo su dobro utvrđene znanstvene činjenice. Vidi, na primjer, Landrum Shettles i David Rorvik, *Rites of Life* (Grand Rapids: Zondervan, 1983), 41–66.
13. Scott Klusendorf, *Pro-Life 101: A Step-by-Step Guide to Making Your Case Persuasively* (Signal Hill, CA: Stand to Reason Press, 2002).
14. Justin Taylor, »Sticker Shock«, *World*, 17. siječnja, 2004., 43.

4. poglavlje

1. Leonide M. Tanner, ed., »Developing Professional Parameters: Nursing and Social Work Roles in the Care of the Induced Abortion Patient«, *Clinical Obstetrics and Gynecology* 14 (prosinac 1971.): 1271.
2. Paul Marx, *The Death Peddlers: War on the Unborn* (Collegeville, MN: St. John's University Press, 1971.), 21.
3. *Feminists for Life Debate Handbook* (Kansas City, MO: Feminists for Life of America, n.d.), 3.
4. Carl Sagan i Ann Druyan, »Is It Possible to Be Pro-Life and Pro-Choice?« *Parade*, 22. travnja 1990., 4.
5. *The First Nine Months* (Colorado Springs: Focus on the Family), 3.
6. *Preview of a Birth* (Norcross, GA: Human Development Resource Center, 1991.), 4.
7. Vidi: Scott Klusendorf, »Harvesting the Unborn: The Ethics of Embryo Stem Cell Research«, www.str.org/free/bioethics/harvest.pdf.
8. »Deadline Extended for Comment to NIH on Stem Cells Harvesting«, *Prolife Infonet*, 31. siječnja, 2000.
9. Thomas W. Hilgers, Dennis J. Horan i David Mall, eds., *New Perspectives on Human Abortion* (Frederick, MD: University Publications of America Inc./Aletheia Books, 1981.), 351.
10. *Slate: Medical Examiner*, »Did I Violate the Partial-Birth Abortion Ban? A Doctor Ponders a New Era of Prosecution«, by Dr. Warren M. Hern, 22. listopada, 2003.; <http://slate.msn.com/id/2090215>.

5. poglavlje

1. Mortimer J. Adler, *Haves Without Have-Nots: Essays for the 21st Century on Democracy and Socialism* (New York: MacMillan, 1991.), 210.
2. »Brain-Dead Woman Gives Birth«, *The Oregonian*, 31. srpnja, 1987.
3. Vidi: www.michaelclancy.com/story.html.
4. Chuck Colson, »Life-and-Death Decisions: Praying for the Supremes«, *BreakPoint Commentary* #000425, 25. travnja, 2000.
5. Ovaj je zakon (H.R. 1997) prošao u Senatu glasanjem prozivkom sa 61 prema 38, 25. ožujka, 2004.

6. poglavlje

1. Madeline Nash, »Inside the Womb«, *Time*, 11. studenoga, 2002., 68-77; Debra Rosenberg, »The War Over Fetal Rights«, *Newsweek*, 9. lipnja, 2003., 40-51.
2. Mark O'Keefe, »Activists Tout Ultrasound Images to Discourage Abortion«, Newhouse News Service, www.newhouse.com/archive/okeefe021903.html, © 2003.
3. Jennifer Kabbany, »Abortion vs. Ultrasound«, *Washington Times*, 29. listopada, 2003.
4. Audrey Stout, Marietta, GA, e-mail to Randy Alcorn, 12. veljače, 2000.
5. Vidi: www.logiqlibrary.com/browseAction.cfm?productID=20; www.gedideskeepsake.com/showcase.html; www.clearviewultrasound.com/gallery.asp?firstsightultrasound.com/4d_liveSA.htm; www.gemedicalsystems.com/rad/us/4d/virtual.html; za više slika unesi u tražilicu riječi *ultrasound*, *images* i *unborn*.
6. *Life*, kolovoz, 1990.
7. Lennart Nilsson, *A Child Is Born* (New York: Delacorte Press, 1977.).
8. Vidi: www.abortiontv.com/AbortionPictures1.htm.
9. Warren Hern, »Operative Procedures and Technique«, *Abortion Practice* (Boulder, CO: Alpenglo Graphics, Inc., 1990), 154.
10. Naomi Wolf, »Our Bodies, Our Souls«, *The New Republic*, 16. listopada, 1995.; www.epm.org/articles/naomiwolf.html.
11. *Care Net Report*, vol. 4, no. 5, studeni, 2003., Sterling, VA.
12. Oregon Public Broadcasting, »To the Contrary«, bivša članica osoblja Clintonove administracije Maria Echaveste, et al., 4. siječnja, 2004.

7. poglavlje

1. Mary Fischer, »A New Look at Life«, *Reader's Digest*, listopad, 2003., 95-103.
2. Peter Singer, *Practical Ethics* (1979), navedeno u »Peter Singer in His Own Words«, Accuracy in Academia, www.academia.org/singerquotes.html.
3. Jim Newhall, navod Maureen O'Hagan, »Cross Hairs to Bear«, *Willamette Week*, 3. svibnja, 1995.
4. Associated Press, navedeno u Christian Action Council's *Action Line*, ožujak-travanj, 1991.

5. Sharon Begley, »Do You Hear What I Hear?« *Newsweek*, specijalno ljetno izdanje 1991., 12.
6. Isto.
7. T. Verney and J. Kelley, *The Secret Life of the Unborn Child* (New York: Delta Books, 1981.).
8. H. B. Valman i J. F. Pearson, »What the Fetus Feels« (»Što fetus osjeća«). (Ovo je tiskani članak bez osvrta na publikaciju u kojoj se pojavio. Dr. Valman je konzultant pedijatar u bolnici *Northwick Park* i Centru za kliničko istraživanje u Harrowu; Pearson je stariji predavač te konzultant porodničar i ginekolog na medicinskom fakultetu *Welsh National School of Medicine* u Cardiffu.)
9. John Wilke, *Abortion Questions and Answers* (Cincinnati, OH: Hayes Publishing Co., 1988.), 53.
10. Begley, »Do You Hear?« 14.
11. Peter Singer, »Sanctity of Life or Quality of Life«, *Pediatrics*, srpanj, 1983., 129.
12. Singer, »Taking Life: Humans«, <http://www.petersingerlinks.com/taking.htm>; izvod iz Singerove knjige *Practical Ethics* (New York: Cambridge University Press, 1993.).
13. Charles Hartshorne, »Concerning Abortion: An Attempt at a Rational View«, *The Christian Century*, 21. siječnja, 1981., 42–45.
14. David Boonin, *A Defense of Abortion* (New York: Cambridge University Press, 2003.), 5–9.
15. *Feminists for Life Debate Handbook* (Kansas City, MO: Feminists for Life of America, n.d.), 9.
16. Navod Georgea Willa, *The Pursuit of Happiness and Other Sobering Thoughts* (New York: Harper Colophon, 1978), 62–63

8. poglavlje

1. Kate Michelman, navedeno u časopisu *The New York Times*, 10. svibnja, 1988.
2. *Feminists for Life Debate Handbook* (Kansas City, MO: Feminists for Life of America, n.d.), 17.
3. Rosemary Bottcher, »Feminism: Bewitched by Abortion«, u knjizi *To Rescue the Future*, ed. Dave Andrusko (New York: Life Cycle Books, 1983).

4. Vidi: www.feministsforlife.org/news/commonw.htm.
5. Susan B. Anthony, *The Revolution*, 8. srpnja, 1869., 4.
6. Mattie Brinkerhoff, *The Revolution*, 9. travnja, 1868., 215–16.
7. Elasa Drogin, *Margaret Sanger: Father of Modern Society*, (CUL Publications, 1989.), 11–13.
8. R. C. Sproul, *Abortion: A Rational Look at an Emotional Issue* (Colorado Springs, CO: NavPress, 1990.), 117–18.
9. Guy M. Condon, »You Say Choice, I Say Murder«, *Christianity Today*, 24. lipnja, 1991., 22.
10. Mary Ann Schaefer, navod Catherine i Williama Odell, *The First Human Right* (Toronto: Life Cycle Books, 1983.), 39–40.
11. *The American Feminist*, proljeće 2003., 14, 17.
12. »Abortion and Moral Beliefs: A Survey of American Opinion«, Gallup Organization, 1991., 4–7.
13. Willke, »Woman's Movement«, 3.
14. Condon, »You Say Choice«, 23.
15. Robert Stone, »Women Endangered Species in India«, *The Oregonian*, 14. ožujka, 1989., B7.
16. Jo McGowan, »In India They Abort Females«, *Newsweek*, 13. veljače, 1989.
17. Izvješće *Straits Timesa*, Beijing, 7. veljače, 2000.; srodne priče vidi na www.lifesite.net.
18. *Medical World News*, 1. prosinca 1975., 45. Vidi također: *Newsweek*, »Brave New Babies«, 1. veljače, 2004.

9. poglavlje

1. Mary O'Brien Drum, »Meeting in the Radical Middle«, *Sojourners*, studeni, 1980., 23.
2. Nat Brandt, *The Town That Started the Civil War* (New York: Syracuse University Press, 1990.); Thomas Clarkson, *Slavery and Commerce of the Human Species* (Miami, FL: Mnemosyne Publ. Co., 1969.); Austin Willey, *The History of the Anti-Slavery Cause* (Portland, ME: Brown Thurston Publ., ponovljeno izdanje Mnemosyne Publ. Co., Miami, FL, 1886.).

10. poglavlje

1. Vidi: Robert Jay Lifton, *The Nazi Doctors: Medical Killing and the Psychology of Genocide* (New York: Basic Books, 1986).
2. Vidi: www.teen-aid.org/Links.htm; www.abstinenceedu.com; www.abednet.org; www.PureRevolution.com.

11. poglavlje

1. Serrin M. Foster, »Women Deserve Better Than Abortion«, *Respect Life*, 2003.
2. Navod Mary Meehan, »The Ex-Abortionists: Why They Quit«, *Human Life Review* (proljeće/ljeto, 2000.), 12.
3. Svjedočanstvo Elizabeth Shadigan, MD, pred pododborom američkoga Senata za znanost, tehnologiju i istraživanje svemira radi ispitivanja fizičkih i psihičkih posljedice koje pobačaj ima na ženu; navedeno u »Witnesses Ask U.S. Senate for Research into Side Effects of Abortion on Women«, *Culture & Cosmos*, vol. 1, no. 30, 9. ožujka, 2004.
4. Brent Rooney i Byron C. Calhoun, MD, »Induced Abortion and Risk of Later Premature Births«, *Journal of American Physicians and Surgeons*, vol. 8, no. 2, ljeto, 2003.
5. S. Linn, »The Relationship Between Induced Abortion and Outcome of Subsequent Pregnancies«, *American Journal of Obstetrics and Gynecology*, 15. svibnja, 1983., 136–40.
6. John A. Richardson i Geoffrey Dixon, »Effects of Legal Termination on Subsequent Pregnancy«, *British Medical Journal* (1976.): 1303–4.
7. B. Luke, *Every Pregnant Woman's Guide to Preventing Premature Birth* (New York: Times Books, 1995.); E. Ring-Cassidy, *Woman's Health After Abortion* (Toronto: de Veber Institute, 2002.).
8. *Family Planning Perspectives*, ožujak/travanj, 1983., 85–86.
9. U.S. Department of Health and Human Services, *Morbidity and Mortality Weekly Report* 42 (SS-6) 73-85 (17. prosinca 1993.; travanj, 1984.).
10. Ann Aschengrau Levin, »Ectopic Pregnancy and Prior Induced Abortion«, *American Journal of Public Health* (ožujak, 1982.): 253.
11. »Ectopic Pregnancy: Prognosis for Subsequent Fertility«, www.physicianeducation.org. Dostupno od 1. ožujka, 2004.

12. Centers for Disease Control, Press Release, 1. svibnja, 2001., »CDC Reports Highlights Selected Racial and Ethnic Pregnancy-Related Death Rates«, <http://www.cdc.gov/od/oc/media/pressrel/r010511.htm>.
13. Allan Osser, MD, i Kenneth Persson, MD, »Postabortal Pelvic Infection Associated with Chlamydia Tracomatis and the Influence of Humoral Immunity«, *American Journal of Obstetrics and Gynecology* (studeni, 1984.): 669–703.
14. Lars Heisterberg, MD, et al., »Sequelae of Induced First-Trimester Abortion«, *American Journal of Obstetrics and Gynecology* (srpanj, 1986.): 79.
15. Anath, CV, et al.: »The Association of Placenta Previa with History of Cesarean Delivery and Abortion: A Meta-Analysis«, *American Journal of Obstetrics and Gynecology* (studeni, 1997.): 1071–78.
16. Jeffrey M. Barrett, MD, »Induced Abortion: A Risk Factor for Placental Previa«, *American Journal of Obstetrics and Gynecology* (prosinac, 1981.): 769.
17. David Reardon, *Aborted Women: Silent No More* (Westchester, IL: Crossway Books, 1987.), 106.
18. F. Parazzini, et al., »Reproductive Factors and the Risk of Invasive and Intraepithelial Cervical Neoplasia«, *British Journal of Cancer*, 59:805-9 (1989.); H. L. Stewart, et al., »Epidemiology of Cancers of the Uterine Cervix and Corpus, Breast and Ovary in Israel and New York City«, *Journal of the National Cancer Institute* 37(i):1–96; I. Fujimoto et al., »Epidemiologic Study of Carcinoma in Situ of the Cervix«, *Journal of Reproductive Medicine* 30(7):535 (srpanj, 1985.); C. LaVecchia, et al., »Reproductive Factors and the Risk of Hepatocellular Carcinoma in Women«, *International Journal of Cancer*, 52:351, 1992.
19. Dr. Joel Brind, »Comprehensive Review and Meta-Analysis of the Abortion / Breast Cancer Link«; <http://members.aol.com/DFjoseph/brind.html>.
20. Brinton LA, Hoover R, Fraumeni IF, Jr. (1983.) *British Journal of Cancer*, 47:757–62.
21. Linn, »Outcome of Subsequent Pregnancies«, 136-40.
22. John A. Richardson i Geoffrey Dixon, »Effects of Legal Termination on Subsequent Pregnancy«, *British Medical Journal* (1976.): 1303–4.
23. Herman, *Trauma and Recovery*, (New York: Basic Books, 1992.), 34; »Abortion's Adverse Physical and Psychological Effects on Women« (popis studija).
24. Radi ove i drugih studija vidi stranicu Elliot Instituta: www.afterabortion.org.

25. David C. Reardon, »Major Psychological Sequelae of Abortion«, 1997., Elliot Institute.
26. »Tearing Down the Wall«, *LifeSupport*, proljeće / ljeto, 1991., 1–3.
27. Vidi: Alcorn, *ProLife Answers*, 118–20, 285–86.
28. Besplatne informacije i savjetovanje dostupni su na: www.lifeissues.org/men/.
29. Gissler M, Berg C, Bouvier-Colle MH, Buekens P., »Pregnancy-Associated Mortality After Birth, Spontaneous Abortion or Induced Abortion in Finland, 1987–2000-«, *Am J Ob-Gyn* 2004; 190:422–27.
30. Centers for Disease Control, *Morbidity and Mortality Weekly Report*, 52 (SS12); 1–32, »Abortion Surveillance—United States, 2000.«, 32.
31. James A. Miller, »A Tale of Two Abortions«, *Human Life International Reports*, ožujak, 1991., 1.
32. John Wilke, *Abortion Questions and Answers* (Cincinnati, OH: Hayes Publishing Co., 1988.), 99; Brian Clowes, *Facts of Life*, »Maternal Deaths Due to Abortion«, Human Life International; 2nd ed. (lipanj, 2001.).
33. Wanda Franz, »Abortion Associated with Heightened Mortality Rate, Study Reveals«, www.nrlc.org/news/2002/NRL09/iranz.html.
34. Elizabeth Ring-Cassidy i Ian Gentles, *Women's Health After Abortion: The Medical and Psychological Evidence*, 2nd ed. (de Veber Institute, 2003.), www.deveber.org.
35. »Key Facts About Abortion«, Elliot Institute, n.d., www.afterabortion.org.

12. poglavlje

1. Shettles and Rorvik, *Rites of Life* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 1983.), 129.

13. poglavlje

1. Jean Staker Garton, *Who Broke the Baby?* (Minneapolis, MN: Bethany House Publishers, 1979.), 76.
2. »Who Has Abortions?« The Alan Guttmacher Institute, www.agi-usa.org/pubs/fb_induced_abortion.html.
3. »Abortion: Facts at a Glance«, Planned Parenthood Federation of America, n.d., 1.

4. John Wilke, *Abortion Questions and Answers* (Cincinnati, OH: Hayes Publishing Co., 1988.), 146–50.
5. Sue Reily, »Life Uneasy for Woman at Center of Abortion Ruling«, *The Oregonian*, 9. svibnja, 1989., A2.
6. »Jane Roe Wants to Make Legal History Again«, 21. lipnja, 2003, www.theage.com.au/articles/2003/06/20/1055828492398.html
7. *Feminists for Life Debate Handbook* (Kansas City, MO: Feminists for Life of America, n.d.), 14.
8. Frederica Mathewes-Green, »Ask the Victims«, *Citizen Magazine* 2000, family.org/cforum/citizenmag/features/a0013078.cfm.

14. poglavlje

1. W. Peacock, »Active Voluntary Euthanasia«, *Issues in Law and Medicine*, 1987. Navod Johna Wilkea, *Abortion Questions and Answers* (Cincinnati, OH: Hayes Publishing Co., 1988.), 212.
2. National Vital Statistics Report, vol. 48, no. 3, 28. ožujka, 2000.
3. March of Dimes Foundation, 2003., www.marchofdimes.com/professionals/681_1164.asp.
4. World Congress of Families Update, vol. 3, issue 1119, ožujak, 2002, www.worldcongress.org/WCFUpdate/Archive03/wcf_update_3_1_1.htm citing R. E. Gilbert, et al., »Screening for Down's Syndrome: Effects, Safety, and Cost-Effectiveness of First- and Second-Trimester Strategies«; and Euan M. Wallace and Sheila Mulvey, »Commentary: Results May Not Be Widely Applicable«, *BMJ* 2001; 323:1–6 (25. kolovoza 2001.); www.bmj.com.
5. Willke, *Abortion Questions*, 211.
6. »Born Unwanted: Developmental Consequences for Children of Unwanted Pregnancies«, Planned Parenthood Federation of America, n.d.
7. The Michael Fund, 400 Penn Center, Pittsburgh, PA 15146.

15. poglavlje

1. Izvješće Nacionalnoga centra za zlostavljanu i zanemarivanu djecu (National Center of Child Abuse and Neglect), U.S. Department of Health and Human Services, 1973–1982.
2. Vidi: www.acf.hhs.gov/programs/cb/publications/cm01/chapterthree.htm#victim.
3. Edward Lenoski, *Heartbeat 3* (prosinac, 1980.); navod Johna Willka, *Abortion Questions and Answers* (Cincinnati, OH: Hayes Publishing Co., 1988.), 140–41.
4. Nancy Michels, *Helping Women Recover from Abortion* (Minneapolis, MN: Bethany House Publishers, 1988.), 168.
5. Philip G. Ney, »A Consideration of Abortion Survivors«, *Child Psychiatry and Human Development* (proljeće, 1983.): 172–73.
6. Philip G. Ney, »Relationship Between Abortion and Child Abuse«, *Canadian Journal of Psychiatry* (studeni, 1979.): 611–12.
7. Michels, *Helping Women Recover*, 169–70.
8. Navod Jamesa Dobsona, *Focus on the Family*, radio emisija, 21. lipnja, 1991.
9. Peter Singer, *Rethinking Life and Death* (New York: St. Martin's Griffin, 1996.), 217.

17. poglavlje

1. Frederica Mathewes-Green, *Real Choices* (Sisters, OR: Multnomah Publishers, 1995.), 19.
2. David Reardon, *Aborted Women: Silent No More* (Westchester, IL: Crossway Books, 1987.), 10.
3. *1989 Adoption Factbook*, The National Council for Adoption (Washington, DC, lipanj 1989), 158. Ove su procjene razmjerno iste i 2000. godine, prema telefonskome razgovoru 08. 05. 2000. god., s predstavnikom NCFa potvrđeno je da najmanje jedan milijun parova u plodnoj dobi čeka na posvajanje novorođenčeta u Sjedinjenim Državama.
4. Navod Charmaine Yoest, »Why Is Adoption So Difficult?« *Focus on the Family Citizen*, 17. prosinca, 1990., 10.
5. Svjedočanstva radnika klinike *The Abortion Providers*; video izdanje: Pro-Life Action League, Chicago. Ovo je potvrdila bivša vlasnica klinike za pobačaje,

- Carol Everett, u privatnome telefonskom razgovoru između nje, Franka Perrettija i autora ove knjige, 24. svibnja, 1991.
6. Mathewes-Green, *Real Choices*, 14–15.
 7. Yoest, »Why Is Adoption So Difficult?« 10.
 8. Vidi: www.bethany.org; www.cwa.org/links.html; www.preciouskids.org/adopt/resources.html; www.adopting.com/info.html.
 9. Vidi: <http://encyclopedia.adoption.com>.
 10. Swopes, »Aborton: A Failure to Communicate«, www.firstthings.com/ftissues/ft9804/articles/swope.html.

18. poglavlje

1. *Family Planning Perspectives*, srpanj/kolovoz, 1996., 12.
2. Vidi: www.iiifservices.org/pace.htm; www.afterabortion.org/healing; besplatan i povjerljiv savjet dobit ćeš na broju (za SAD): 1-888-486-HOPE; spisak izvora pomoći u postabortivnim potrebama: www.afterabortion.org/resource.html.

20. poglavlje

1. US: Care Net's option line is 1-800-395-HELP (4351); on-line help at www.optionline.org.
2. Vidi: www.catholic.net/RCC/ProLife/prolife1.html.
3. Eternal Perspective Ministries, www.epm.org, info@epm.org, (503) 668-5200, 39085 Pioneer Blvd., Suite 206, Sandy, OR 97055.
4. Za više informacija o nacionalnom danu pomena na nerođenu djecu (National Memorial for the Unborn), vidi: www.atcmag.com/v1n4/article6.asp; crkvene vrtove ruža možeš vidjeti na: www.epm.org/articles/rosegard.html.
5. Moja knjiga *ProLife Answers to ProChoice Arguments* potpun je odgovor na tvrdnje zagovornika prava na izbor, podržana s osam stotina navoda.
6. Vidi: Alcorn, *ProLife Answers*, Appendix K: ProLife Resources, 381-404; vidi: www.epm.org/proliferesources.html. Iznimno koristan izvor informacija je »Ultimate Pro-Life Resource List« na www.prolife.org/ultimate. Radi prijave za redovite informacije naše udruge za pravo na život putem e-maila, pošalji poruku »subscribe« na: infonet-list-request@lists.prolife.org.

7. Randy Alcorn, *Does the Birth Control Pill Cause Abortions?* (Sandy, OR: Eternal Perspective Ministries, 1997., 2000., 2004.), www.epm.org/bcp.html; Drs. Walter Larimore and Joseph Stanford, »Postfertilization Effects of Oral Contraceptives and Their Relation to Informed Consent«, *Archives of Family Medicine* 2000.; 9:133; Dr. Walter L. Larimore, »The Growing Debate About the Abortifacient Effect of the Birth Control Pill and the Principle of Double Effect«, *Ethics and Medicine Journal*, siječanj 2000.; 16(1):23-30. Dostupno i u ažuriranom obliku na: www.epm.org/articles/pilldebate.html.
8. Vidi: www.family.org/pregnancy/general/A0028208.html.
9. Mnoštvo je materijala koji se bave pravom na život dostupno on-line, uključujući i materijal naše organizacije na: www.epm.org/prolife.html. Svi članci koje sam napisao, kao sve drugo na našoj internet stranici, besplatno je dostupno za uporabu crkvi i drugim crkvenim službama, uključujući i lekcije za proučavanje Biblije za manje grupe. Adresa je sljedeća: www.epm.org/articles/aboleson.html, a kompletan primjerak kreativne propovijedi koja zagovara pravo na život, kao i poruke, nalaze se na: www.epm.org/articles/abosergs.html.
10. *Life Is Sacred* i drugi materijal u kojemu se zastupa pravo na život, možeš naći na: www.family.org/resources/itempg.cfm?itemid=1072, na engleskoj me jeziku.
11. Vidi: www.abortionno.org/pdf/order.pdf.

Sadržaj

Zahvale.....	7
--------------	---

Dio 1.

1 Čemu rasprave o pobačaju?	10
2 Za ženu ili za dijete?	15

Dio 2.

3 Je li nerođeno dijete doista ljudsko biće?	20
4 Kakva je razlika između jajašca, sperme, embrija i fetusa?	25
5 Je li nerođeno dijete dio ženina tijela?	29
6 Što nam govore slike?	34
7 Što ljudski život čini »značajnim«?	39

Dio 3.

8 Je li pobačaj doista pitanje ženskih prava?	46
9 Imamo li pravo odlučivati što ćemo činiti sa svojim tijelima?	50
10 Je li pobačaj dio prava na privatnost?	53
11 Šteti li pobačaj ženinu tjelesnom i duševnom zdravlju? ...	56
12 Je li pobačaj ispravan kad trudnoća predstavlja opasnost po život majke?	62

- 13 Je li pobačaj ispravan kad je trudnoća posljedica silovanja ili rodoskrvuća? 64

Dio 4.

- 14 Što je s onesposobljenom i neželjenom djecom? 70
 15 Može li se pobačajem spriječiti zlostavljanje djeteta? 75
 16 Osobno se protiviš pobačaju, ali ipak si za pravo na izbor? . 78
 17 Što je s posvajanjem? 80

Dio 5.

- 18 Može li Bog oprostiti pobačaj? 86
 19 Je li borba protiv pobačaja odvrćanje od velikog poslanja ili je dio njega? 91
 20 Kako ja mogu pomoći nerođenoj djeci i njihovim majkama? 96

- O autoru 103
 Bilješke 104

Informacije o kontaktu:

U Bosni i Hercegovini

- 1) Svjetionik Centar za Život
»Podrška u neplaniranoj trudnoći i post-abortivno iscjelje
nje«
www.svjetionikcentarzaivot.com
Ruđera Boškovića 2
71000 Sarajevo
- 2) Life Centar
life.centar@gmail.com
Poštanski fah 34
78102 Banja Luka
+387-65-535-931

U Srbiji

- 1) Izaberi život
Novi Sad
www.izaberizivot.org.rs
izaberizivotcentar@gmail.com, izaberizivot@neobee.net
+381 64 266 02 01
- 2) Centar za reproduktivnu etiku "ZA BEBE"
Beograd
www.zabebe.org, e-mail: centarzabebe@gmail.com
facebook.com/centarzabebe
+381-64-266-9242

U Hrvatskoj

- 1) CRO-VITA: Hrvatski savez za život
<http://crovita.hr>
Trg Kralja Petra Kresimira IV 12
10000 Zagreb
+385-99-610-1202

Ljudski život počinje... kad?

Nijedno pitanje ne izaziva veće podjele i zabrinutost od pitanja pobačaja. Mnogi smatraju da trebamo birati hoćemo li pomoći djeci ili ženama. Ova knjiga pokazuje koliko je važno pružiti pomoć i jednima i drugima. Randy Alcorn sažeto i bez dotjerivanja daje suosjećajne i činjenične odgovore na suštinska pitanja koja se postavljaju u raspravi o pobačaju.

Nagrađena fotografija operacije Sarah Marie Switzer, dvadeset i četiri tjedna stare nerođene djevojčice sa spina bifidom. Sarah, koja ovdje drži prst kirurga, vraćena je u majčinu utrobu i rođena dva mjeseca nakon ove operacije i devet tjedana prije termina.

3-D ultrazvučna slika djeteta, 27 tjedan nakon začeća – na početku druge polovice trudnoće. Suвременa tehnologija nudi pogled na maternicu koji mijenja oblik rasprave o pobačaju.

Eternal Perspective Ministries

ISBN: 978-1619700284

9 781619 700284